

ORUCU NASIL TUTSAK DA KAÇIRMASAK...

Dilimizde kullandığımız bazı kelimeler ilginçtir. Namaz kılmak, zekât vermek, vazifemizi ifa etmek, musikî icra etmek deriz, ama orucu tutarız... Niye kılmayız veya yapmayız da tutarız orucu? diye hep düşünürüm. Ve orucu nasıl tutarız?! Tut bakalım tutabilirsen ipin ucunu...

Aslında dilimizdeki oruç kelimesi, Farsçada gün anlamına gelen “rûz” ifadesinden türemiş olan “rûze” sözünden gelir. Farsçada oruç tutana “rûze-dâr” derler. Bu ifade dilimize de geçmiş ki, şair Necati Bey onu bir beytine ne güzel nakşetmiş:

*Rûzedâr olanlara zülfün salâ-yı şâm eder
Ehl-i şevk ile hilâl ebrûların bayram eder.*

Ey sevgilim! Oruç tutanlar, senin saçının siyah zülfünü görmekle akşam namazı, yani iftar vaktinin geldiğini anlar; senin özlemini çekenler hilâl misali kaşlarını görünce de Şevval ayının gelişini gösteren hilâli görmüş gibi bayram ederler, anlamına gelir.

Bu ve benzeri ifadelerden “oruç tutmak” tabirinin Farsçadan geldiğini anlıyoruz. Ancak oraya da Arapçadan geçtiği anlaşılıyor, zira orucun Arapçadaki karşılığı olan “savm” uzak durmak, kendini tutmak anlamına gelir. Hatta oruç tutmaya başladığımız vaktit için Arapçadan dilimize geçen ve yine tutmak anlamına gelen “imsak” sözünü kullanırız. Sadece kelimelerin lafzî anlamından hareketle orucun kendini tutma, alıkoyma anlamı taşıdığı anlaşılır.

İslâmî bir kavram olarak oruç tutmak, sabahın erken saatleri olan imsak vaktinden güneşin batışına kadar gün boyu kendimizi,

nefsimizi, yeme, içme ve cinsel temastan korumak, alıkoymak, tutmaktır. Ancak fikh-ı zâhir, dış şartlar açısından bu yeterli olmakla birlikte fikh-ı bâtın, yani iç kurallara göre bu kadarı yetmez. Zira orucun bir hedefi vardır, o da insanı erdemli, sorumlu ve takva sahibi yapmaktır. Bunun için bütün organlara oruç tutturmak gerekir. Bu yapılmazsa, Peygamberimizin ifadesiyle “sadece aç ve susuz kalmış” oluruz.

Tam anlamıyla oruç tutmak için dilimizi tutmak çok önemlidir. Eskiler oruçluymken “ağzım kapalı” derlerdi. Lisanımızda “Ramazan ayında ağzı mühürlemek” diye bir tabir de var, oruçlu kişi için “mühür-dehân”, ağzı mühürlü ifadesi de kullanılır. Yani oruçlu bir şey yemez ve içmezken, aynı zamanda ağzından olumsuz şeyler de çıkmaz. Oruçlu kişi ağzını mühürleyerek yalan, iftira, dedikodu, gıybet, hakaret gibi gönül kırıcı, kul hakkını ihlâl edici sözlü davranışlardan kendisini tutar. Hatta bazen sırf yanlış bir şey söylerim diye konuşmaz. Bunun için Allah’a yakın olma gayreti içerisinde olan kişiler her zaman killet-i taâm, killet-i kelâm, killet-i menâm olarak özetlenen az yemek, az söz ve az uyku ilkesine uyar ve böylece kalplerini arıtarak ruhlarını yüceltirler. Biz de onların yolundan giderek orucu öyle turalım ki, bize kazandıracaklarını kaçırmayalım.

Selâm ve afiyetle...

Vedat S. Ahmed

HOS GELDİN
ONBİR AYIN
SULTANI

Sayı 4 (304)
Nisan 2020
Yıl XXX

ISSN: 1312-9872

Yayın Sahibi
BULGARİSTAN
MÜSLÜMANLARI
BAŞMÜFTÜLÜĞÜ

Yayın Türü
Aylık, süreli

Başredaktör
Vedat S. Ahmed
Yayın Kurulu
Cemal Hatip

Dr. İsmail Cambazov
Dr. Kadir Muhammed
Murad Boşnak
Muhammed Kamber

Dizgi ve Tasarım
Salih M. Şabanov

Adres
Sofya 1000
ul. „Bratya Miladinovi“ 27
Müslümanlar Dergisi
tel.: 02/981 60 01

Temsilcilikler
Bölge Müftülükleri
Cami Encümenlikleri

Online
www.grandmufti.bg
muslumani@grandmufti.bg

Baskı
Sky Print

Abone ücretleri
Yıllık: 24,00 lv.
Altı aylık: 12,00 lv.

İÇİNDEKİLER

- 02 Sen İlme Her Şeyini Vermedikçe o Sana Bir Kısmını Bile Vermez
06 Oruç ve Nefis Terbiyesi
08 Takva ve Sabrın Anahtarı
10 Oruç Kalkandır

- 12 Gençler, Nereye?
14 Şumnu “Yeni Devir” Okumaevi
16 Karaca Paşa Camii
17 Sofyali Bâlî Efendi (XV. asır - 1553)
18 Haber Turu

SEN İLME HER ŞEYİNİ VERMEDİKÇE O SANA BİR KISMINI BİLE VERMEZ

Başmüftülük Yayınlar Dairesi Başkanı
Cemal Hatip ile Mülâkât

► **Kıymetli Cemal Hocam, İslâmî ilimler dünyasındaki rihleniz (yolculuğunuz) nasıl başladı?**

Müslüman bir ailede doğduğum için öncelikle Allah Teâlâya şükrediyorum, çünkü böylece bana Müslüman olarak büyüme ve hayatımın başlangıcından beri İslâm ile tanışma fırsatı verdi. Küçükken, büyükannem (Allah rahmet eylesin), bizleri toplar ve peygamber kıssaları anlatırdı. Hazreti Muhammed Mustafa (s.a.s.) ve ashabı hakkında hikâyeler naklederdi. O kadar güzel anlatırdı ki, bazen kendimizi tiyatrodan sanırdık... Altı-yedi yaşlarındayken kuzenlerim ve köydeki diğer çocuklar ile birlikte dedem Rifat Hatip'in yanına giderek Kur'an-ı Kerim öğrenmeye başladık. Totaliter rejimin baskılarına rağmen bizlere Kur'an okumayı öğretiyordu. Bu işler o zaman çok zor oluyordu. Dedemin tek bir Elifbâ kitapçığı ve bir de Kur'an-ı Kerim'i vardı. Hepimiz sırayla teker teker ve belirli vakitlerde onun yanına giderek okuyorduk. Çocuktuk, bazen kaçıp saklanıyorduk okumayalım diye... Her şeye rağmen iki-üç sene içerisinde bizlere Kur'an-ı Kerim okumayı öğretti. 1989'da totaliter rejimin düşmesinden sonra Ribnovo'da birkaç yerde Kur'an kursu başladı. Önce bir seneye yakın Musa Ali Hocanın kursuna katıldım, ertesi yıl ise sonraları Nevrokop/Gotse

Cemal Hatip, 1978 Cuma-i Bâlâ/Blagoevgrad iline bağlı Ribnovo köyünde doğdu. İlköğrenimini köyünde tamamladı. 1992'de ailece Bursa'ya göç ettiler ve orada pastacı çırağı olarak işe başladı. 1998 yılında askere gitmeden önce Ustalık Belgesi, Otelcilik, Restoran ve Turizm alanında Profesyonel Diploma aldı. 2001 yılında Ürdün'e gidip 18 aylık Arapça dil kursu tamamladı. 2003'te Mısır'a gitti ve Kahire'de lise eğitimini tamamladıktan sonra, dünyaca ünlü el-Ezher Üniversitesine kaydoldu. Buradaki eğitimini tamamladıktan sonra, 2013 yılında Bulgaristan'a döndü ve Başmüftülük Yayınlar Dairesinde uzman olarak çalışmaya başladı. 2018 yılından beri Yayınlar Dairesi Başkanı olarak görev yapmaktadır. Bu süre zarfında Sofya Yüksek İslâm Enstitüsünden de mezun oldu.

Delçev müftüsü olan Cemal Hamid Hocanın yeni kurmuş olduğu gruba katıldım. O, bir üst seviyede olan çocukları okutuyor ve bizlere tecvid dersi veriyor, Kur'an'ı makamla okutuyor ve Mevlid-i Şerif okumayı öğretiyordu. Ayrıca üç sene boyunca Mehmed Hamid Hocaefendinin derslerine de katıldım, kendisi köyün ve civarın en otoriteli, hocalarından biriydi, Osmanlıcaya vakıftı ve bizlere "Ef'âl-i Mükellefîn", İlmihâl ve temel dini bilgiler öğretiyordu.

1992 yılında Türkiye'ye hicret ettik. Orada okula devam etme imkânım olmadı, ancak İslâm ve İslâmî ilimlerle ilgilenmeye devam ettim. Sürekli kitaplar alır, değişik hocaların ders hâkalarına katılırdım. 2001 yılında hâl-i hâzırda Yüksek İslâm Enstitüsünde öğretim görevlisi olan bir hocayla tanıştım, kendisi okumamı ve öğrenime devam etmemi tavsiye etti. Onun yar-

dımıyla Ürdün'e gittim, sonra Mısır'a ve böylece ilim yolculuğumuz başlamış oldu...

► **Bulgaristan'da farklı Arap ülkelerinde eğitim almış birçok insan var, ancak siz Mısır'da eğitim almış az sayıdaki ilahiyatçıdan birisiniz. Bu ülke konusunda ve oradaki eğitiminizden bahsederseniz biraz?**

Mısır'da yaklaşık on sene kaldım ve her başlangıçta olduğu gibi baştan biraz zorlandım. Eğitim ile birlikte, ailemi geçindirmek için mesleğimi de icra etmek zorunda kaldım. Lâkin hiç şikâyetçi değilim, çünkü sıradan insanlarla birlikte çalışma imkânım oldu, onları tanıyıp sevmeye ve kültürlerini inceleme fırsatı buldum. Bu kadim memleketi iyi tanıdım ve hem halkın hem de kültürünün artık benim için yabancı olmadığını söyleyebilirim... Oradaki eğitime gelince, yurtdışındaki eğitim genelde

İş başında

zor olur. Yabancı bir dilde eğitim görüyorsunuz, sonra oradaki dinî eğitim biraz daha genişçe ele alınıyor, bütün bunlardan dolayı biraz daha zor oluyor... Orada öğrenci de daha fazla, ama çok şükür başaran gene de başarıyor.

► **Şimdi Bulgaristan'a dönüşünüz... Hâlen Başmüftülük Yayınlar Dairesi Başkanı olarak görev yapıyorsunuz. Buradaki işiniz neden ibaret ve bölümünüzde kaç kişi çalışıyor, görevleriniz nelerdir?**

Kısaca söyleyecek olursak, bölümümüz, Başmüftülüğün yazılı basına ilişkin faaliyetlerini organize ediyor. Yazarlar, çevirmenler, editörler ve yayın kuruluşlarıyla çalışıyoruz. Kitap telifi, çevirisi, redaksiyonu, basım ve dağıtım işleriyle ilgileniyoruz. Matbaalar, yayınevleri, kitap fuarları vs. ile iletişim kuruyoruz. Ayrıca yürüttüğümüz faaliyetler hakkında yıllık planlar, projeler ve raporlar hazırlıyoruz. Bir de elinizdeki "Müslümanlar" dergisi ve "Hilal" çocuk ilâvesi hazırlanıyor.

Birimimiz şu anda üç kişiden oluşmaktadır: Daire Başkanı, Teknik Editör ve bir stajyerimiz var. Ancak şunu da eklemeliyim ki, bizimle birlikte kurumumuz içinden ve dışarıdan bizlere yardımcı olan birçok yazar ve teknik elaman var. Ayrıca Yüksek İslâm Şurasına bağlı Yayın Komisyonunun desteği de çok büyüktür... Yeri gelmişken, bizlere büyük destek veren ve Yayın Komisyonunun üyelerinden olan büyüğümüz

Dr. İsmail Cambazov'u yakında kaybettığımızı üzüntüyle belirtmek istiyorum. Allah rahmet eylesin!

► **Sayın Hocam, bir kitap nasıl hazırlanıp yayınlanır ve okuyuculara ulaşmadan önce hangi merhalelerden geçer?**

Bir kitap yayınlanmadan önce okuyucuların çoğunun farkında olmadığı zorlu bir süreçten geçiyor. Çoğu zaman okuyucular, bir kitabın kendilerine ulaşmadan önce yazarın dışında birkaç insanın elinden ve gözünden geçtiğini bilmez. Hatta bizde bu durum daha da zor... Dairemize gelen ve teklif edilen her kitap önce Yayın Komisyonuna gidiyor. Komisyon üyeleri tarafından incelenen kitap hakkında bir bilirkişi raporu hazırlanıyor ve daha sonra oylama yapılıyor. Ya düzeltmek için geri iade ediliyor, ya tashihe gönderiliyor, ya da

reddediliyor. Kitap, Komisyon tarafından kabul edilirse, Yayınlar Dairesinin yıllık planına dahil ediliyor ve üzerinde çalışmalar başlıyor. Yazarı veya çevirmeninden yazılı telif veya çeviri hakkı beyannamesi alıyoruz. Bundan sonra dinî/ilmî bakımdan ilâhiyatçılar tarafından redakte ediliyor, sonra da üslup ve dil bakımından tashih edilerek bize geri geliyor ve tekrar bir kontrolden geçiyor. Bundan sonra tasarım aşamasına geçiliyor ve mizanpaj yapılıyor, hazır olunca son olarak hızlıca bir gözden geçiriyoruz ki, kaçmış bir şeyler olmasın. Her şey yolundaysa, Uluslararası Standart Kitap Numarası (ISBN) için başvuruyoruz. Sonra da kitabın hazırlanmasında yapılan masrafları hesaplıyor ve fiyatı belirliyoruz. Son olarak da matbaaya gönderip hazır olunca ülke

Dergimizin geçen yılki jübilesinden

Mehmed Hâmid Hocaefendi ile Ribnov'o'da

genelinde dağıtımını yapıyoruz. Dağıtımını, bölge müftülükleri, belirli imam ve encümenlerin yanı sıra bazı kitapçılar vasıtasıyla ve doğrudan Yayınlar Dairesinden kargo ile yapıyoruz.

► **Bazı insanların “Bu kitaplar müftülüğe ücretsiz geliyor, neden onları bedava dağıtmıyorlar?” ya da “Müftülüğün kitapları çok pahalı” gibi sözler duyuyoruz. Buna ne dersiniz?**

Evet, gerçekten böyle düşünen insanlar var, ama onların eleştirilerini yapıcı olarak görmüyorum. Şunu bilmemiz gerekir ki, yayınladığımız kitapların yüzde 90'ı daha önce yayınlamış olduğumuz kitapların satışından elde edilen gelirlerle basılmaktadır. Ayrıca bilinmelidir ki, “ücretsiz kitap” diye bir şey yoktur. Yukarıda belirttiğimiz gibi, her kitabı basmak zor ve pahalı bir süreçtir, bu işle uğraşan insanlar da bunu iyi bilir.

Bazı kitapların basımı hayırsever Müslümanlar tarafından desteklendiği doğrudur. Sadaka-i cariyeye olarak bastırılan bu kitaplara, bağış yapanın rızası doğrultusunda “Ücretsizdir, para ile satılmaz” diye yazıyor ve Müslümanlar arasında ücretsiz olarak dağıtıyoruz. Ancak öyle durumlar da var ki, bazı bağışçılar kitapların basımını kısmen ya da tamamen karşılayarak Başmüftülüğün yayın çalışmalarına destek veriyorlar. Bu durumda maliyeti hesaplıyoruz ve kitabı piyasa değerinden çok daha

düşük bir fiyatla satıyoruz, bu gelirlerle başka bir kitabı hazırlayıp basıyoruz...

► **Bildiğimiz kadarıyla biriminizin beş yıllık programında temel dinî kaynakları tercüme edip yayınlama çalışması öngörülmüyor. Bu bağlamda, yaklaşık üç yıl önce Kütüb-i Sitte'nin Bulgarcaya çevirisi başladığı haberi çıktı. Şu anda proje ne aşamada, ekipte kaç kişi var ve nasıl finanse ediliyor?**

Bu proje, bugünkü Başmüftülük yönetiminin beş senelik görev süresinin başında hedef olarak belirlediği uzun vadeli ve zor projelerden birisidir. Projede ilâhiyat alanında uzman dokuz kişilik bir kolektif yer alıyor. Projenin tamamı, 2018 yılı başlarında yayın faaliyetlerimizi desteklemek amacıyla kurulan “Risale Fonu” tarafından finanse ediliyor. Bu ise Müslümanlar tarafından yapılan bağışlarla finanse ediliyor demektir. Şimdiye kadar çalışmaya 20.000 levaya yakın bir meblâğ harcamış bulunmaktayız. Elhamdulillah, Sahih-i Buhârî'den iki ciltten fazla tercüme edildi artık, Sahih-i Müslim'in tercümesi ise neredeyse bitmek üzere. Yıl sonuna kadar İmam Buhârî'nin Sahih'inden en azından ilk cildi yayınlayabileceğimize inanıyorum, bu konuda okuyucularımızın da desteklerini bekliyoruz.

Bu arada şunu da paylaşmak isterim: Risale Fonuna ilk bağış yapanlardan biri merhum Dr. İsmail Cambazov'tur.

Kendileri 2018 yılında “Hocazâde Mehmed Muhyiddin Efendi Ödülü” ile taltif edildiğinde ödülün para kısmının tamamını Kütüb-i Sitte çalışmamıza bağışladı. Allah, bunu sadaka-i cariyeye olarak kabul etsin ve kendisine rahmetiyle muamele eylesin!

► **Sayın Hatip, buraya kadar hep ilim ve kitaplar hakkında konuştuk da sizce insanlar kitap okuyor mu? Okuyucularınıza bu yönde neler tavsiye edersiniz?**

Bu konuda tam olarak bir şey söylemek zor, yani insanların ne kadar okuyup okumadıklarını bilemem, ancak yayınladığımız kitapların tirajı azalmaya başladı diyebilirim. Buna rağmen yayınlarımız Müslüman topluluğu arasında popüler olmaya devam ediyor, kaldı ki, kitaplarımızdan yararlanan gayr-i müslimlerin sayısı da az değil.

Ancak bugün gençlerin çoğunun bilgisayar ya da telefonların önünde zaman geçirdiğini de görüyoruz, elbette bunların birçoğu bu aletleri bilgi edinme amaçlı da kullanıyor. Önemli olan yararlı bilgi edinmeye çalışmak, bunun öğretmen, kitap ya da internet vasıtasıyla olması en önemli mesele değil. Belki zaman içerisinde kağıt bilgi taşıyıcıları (kitaplar/dergiler) tamamen kaybolup gider, ancak bilgi edinme araçları hep olacaktır... Bizler, Yüce Allah'tan doğru yolu göstermesi ve hem kendimize hem de vatanımıza fayda sağlayacak ilimler nasip etmesi için niyazda bulunmalıyız.

Ve eğer tavsiyem birilerine yararlı olacaksa, şunu söylemek isterim: Dinimizi sosyal medyadan değil, atalarımızın öğrendiği yerden, yani kitap, kalem ve öğretmenlerden (alimlerden) öğrenelim. Çünkü İmam Ebû Yusuf'un da dediği gibi: “Öğretmen olmadan, ilim arayan kişi aldanır ve doğru yoldan sapar...” ve “Sen ilme her şeyini vermedikçe o sana bir kısmını bile vermez.” Bu kural dinî ilimler konusunda geçerli olduğu kadar, müspet bilimler için de geçerlidir.

► **Sayın Hocam, bize ve okuyucularımıza zaman ayırdığınız için teşekkür ediyoruz!**

Estağfirullah, bu fırsatı verdiğiniz için biz teşekkür ederiz!

VREMENNO*

- Deliormanlı iş için başvurmuş...*
- Seni “vremenno” alırsız, demişler.
- Heppimiz bu dünyada vremennoyuz...
Demiş Deliormanlı.

* Vremenno – geçici, muvakkat

ORUÇ VE NEFİS TERBİYESİ

SUNAY RAMADAN AYDOS BÖLGE VAİZİ

İmam Müslim'in naklettiği bir hadiste anlatıldığına göre, saç sakalı birbirine karışmış bir adam Peygamber Efendimizin yanına gelerek İslâm'ın ne olduğunu öğrenmek ister ve aralarında şöyle bir konuşma geçer:

- *Günde beş vakit namaz kılmaktır.*

- Kılmam gereken başka namaz var mı?

- *Hayır, ama nafîle namaz kılabilirsin. Bir de Ramazan ayında oruç tutmaktır.*

- Tutmam gereken başka oruç var mı?

- *Hayır, ama nafîle oruç tutabilirsin.*

Daha sonra Peygamberimiz

(s.a.s.) o adama zekât vermekten bahseder.

Adam:

-Vermem gereken başka bir şey var mı? der.

Allah Rasûlü:

- *Hayır, ama sadaka verebilirsin,* buyurur.

Bunun üzerine adam: "Vallahi, bundan ne fazla, ne de eksik yapacağım." diyerek Peygamber Efendimizin yanından ayrılır. Bunun üzerine Rasûlüllah Efendimiz, "Eğer sözünde durursa kurtuluşa erer." der.

Allah Rasûlünün bu sahabîye verdiği cevapta oruç, kurtuluş sebeplerinden ikincisidir. Yine Peygamber Efendimizin bir başka hadisine göre oruç, İslâm binasını

oluşturan beş esastan birisidir: "İslâm beş esas üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şahitlik etmek, namazı dosdoğru kılmak, zekâtı vermek, Kâbe'yi haccetmek ve Ramazan orucu tutmak." (Müslim).

Hazreti Peygamber, bütün ibadetlerde gibi, oruç ibadetinin de insan davranışlarını etkilediğini, tanzim ettiğini beyan etmektedir: "Oruç bir kalkandır. Oruçlu saygısızlık yapmasın, ahlâksızca konuşmasın. Eğer birisi kendisiyle dövüşmeye veya sövüşmeye kalkışırsa, iki defa "Ben oruçluyum!" desin. Bu canı bu tende tutan Allah'a yemin ederim ki, oruçlunun aılıktan do-

KÖTÜ HASTALIKLARDAN SANA SİĞİNDİM

layı değişen ağız kokusu Allah nezdinde misk kokusundan daha hoştur. Allah, oruçlu için şöyle buyurur: O, yemesini, içmesini ve cinsel isteklerini benim için terk ediyor. Oruç benim içindir. Onun mükâfatını ben vereceğim. Bir iyiliğe ise on misli ecir vardır.” (Buhârî). Görüldüğü üzere Peygamber Efendimiz bu hadisinde orucu kalkana benzetmektedir. Kalkan, nasıl ki bir kişiyi ok ve kılıç darbelerinden koruyorsa, oruç da sahibini o şekilde kötülüklerden korur.

Oruç bir sabır sınavıdır. Bir kişi oruçlu iken önünde duran yemeğe elini uzatmaz, menfi söz söylemez, kimseye kötü göz ile bakmaz, başına gelen her türlü musibeti olgunlukla karşılar. Allah’a teslim olmuş bir kul, oruçlu olduğu sürece açlığa, susuzluğa ve her türlü günah ve kötülük arzusunun karşı sabreder. Bundan dolayı da Peygamber Efendimiz, “Oruç, sabrın yarısıdır.” buyurmaktadır.

Oruçlunun yalandan, yalancı şahitlikten, iftiradan, dedikodudan, kötü söz ve davranışlardan uzak durması, orucun en önemli özelliklerindedir. Oruç tutan nefis, açlığa alışır, riyazete çalışır, emir dinlemeyi öğrenir, helâl yeme ve içmeyi terk ettiğinden haramı da bırakır, akıl ve ilâhî hükümlerden gelen emirleri dinleme kabiliyeti gelişir. Manevî hayatını tehlikelerden kurtarmış olur.

Ramazan ayında tuttuğumuz orucun nefis üzerinde çok müsbet faydaları olur. İnsan öyle bir nefse sahiptir ki, elinde kusur ve günahın, ayıp ve noksandan başka bir şey yoktur. Nefis daima kendini sevdirmeye ve beğendirmeye çalışır. Kusurları üzerine almaz. Avukat gibi kendini sürekli müdafaa eder. İşte bu azgın ve serkeş nefsimize haddini bildirecek silâh oruçtur. Oruç, Fahr-i Kâinât Efendimizin haber verdiği gibi, bir kalkandır. Dünyada günahlardan, ahirette cehennem azabından koruyan bir kalkan. Ne mutlu oruç tutan Müslümanlara!

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ
مِنَ الْبَرَصِ وَالْجُنُونِ وَالْجُذَامِ
وَمِنَ سَيِّئِ الْأَسْقَامِ»

“Allâhümme innî eüzü bike mine’l-berasi ve’l-cünûni ve’l-cüzâmi ve min seyyii’l-eskâm!”

“Allahım! Abraş, cünûn ve cüzzamdan ve bütün hastalıkların kötülüklerinden Sana sığınıyorum!”

Başta “Sünen” sahibi Ebû Davûd olmak üzere birçok hadis kaynağında rivayet edilen ve sahih bir hadis olan Peygamberimizin şu sözlerine kulak verelim: “Allahım! Abraş/alaca illetinden, cünûn/aklî rahatsızlıktan, cüzzam hastalığından ve bütün hastalıkların kötülüklerinden Sana sığınıyorum!”

Tarih boyu insanlar farklı hastalıklarla sınanmıştır. Hazreti Eyub’un düçar olduğu enfeksiyon hastalığının şiddeti karşısında gösterdiği direnç, sabır ve tevekkül dillere destan olmuştur.

İnsanlar hastalıklara karşı mücadele etmişler, çeşitli deva ve ilaçlara başvurmuşlardır. Peygamber Efendimizin döneminde bunları görüyoruz. Allah Rasûlü de hastalıklarla imtihan edilmiştir. O da tedavi olmuştur. Ama onun anlayışı hasta olduktan sonra tedavi olmaktan ziyade hastalığı önleyici beslenme, hijyen, istirahat tedbirleri almaktan geçiyor. En önemlisi de Peygamber Efendimiz, insanları da hastalıkları da yaratan Allah ile güçlü bir bağ kurmayı öncelmiştir.

Bu dualarında da görüldüğü üzere Peygamberimiz, eski devirlerde insanların sıkça karşılaştığı iki cilt ve bir psikolojik hastalıktan Allah’a sığınmıştır. Ama sadece onlardan sığınmakla da yetinmeyip var olan ve muhtemelen ortaya çıkacak olan bütün hastalıklardan da sığınmıştır. Çünkü mutlak mânâda şifayı verecek olan ismi Şâfi olan Allah’tır. Tabii, bunu yaparken tedbir almayı da asla ihmal etmemiştir. Meselâ İmam Buhârî’nin naklettiği şu sözüne bir kulak verelim: “Aslandan kaçır gibi cüzzamdan kaçınız!” Buradaki „cüzam“ yerine günümüzdeki herhangi bir virüs veya hastalığı koyabiliriz.

TAKVA VE SABRIN ANAHTARI

EREN EKREMOV PLEVNE MÜFTÜLÜĞÜ VAKIF UZMANI

Peygamberimizden nakledilen bir hadisten şunu öğreniyoruz: “Nice oruçlu vardır ki, onun orucu sadece açlık ve susuzluktur. Nice gece ibadete kalkan vardır ki, onun bu kalkışı sadece uykusuzluktur” (İbn Mâce).

Oruç, bütün ilâhî dinlerde var olan bir ibadet türüdür. Tan yeri ağarırken başlar ve güneşin batmasına kadar devam eder. Bu arada yemekten içmekten ve cinsel arzulardan uzak kalınır. Ancak orucu sadece sahura kalkıp sahur yemeği yedikten sonra akşam ezanını beklemek, yani açlık ve susuzluk yaşamak ve bir de cinsel arzulardan uzak kalmak şeklinde anlarsak, sadece fizikî ihtiyaçlardan uzak kalmak olarak yorumlamış oluruz. Hâlbuki

oruç tutmak, aç ve susuz durmak, şehvetten uzak kalmakla beraber Allah’a karşı olan sevgimizi ve bağlılığımızı dolu dolu yaşamak ve Allah’ın bizden istediği davranışlardan başka her türlü gayr-ı meşrû isteklerden uzak durmak anlamına gelmektedir. Oruçla güttüğümüz asıl hedefimiz, bedensel perhiz değil, nefsin terbiye edilmesidir. Yani orucun muhatabı eğitilmesi gereken nefistir.

Oruç ibadeti, bizi bütün dün-

yevi bağımlılıklardan kurtarıp yüce Allah'ın yegâne mabud olduğu anlayışı etrafında gerçek özgürlüğe kavuşturmak için vardır. Vahdaniyete imanın bir sonucu olan bu ibadeti yaşamamız, onun niçin farz kılındığını bilerek ve bu ibadetin hedefini iyice anlayarak hayatımıza kâmil mânâda yerleşmesine uğraş göstermemiz lâzımdır. Allah Teâlâ'nın bize orucu farz kıldığı ayette şöyle buyruluyor: **“Ey inananlar! Oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, şeytanî dürtülere karşı direncinizi artırarak günahlardan, kötü-lüklerden korunabilmeniz için size de farz kılınmıştır”** (el-Bakara, 2/183). Bu ayeti iyice tahlil ettiğimizde orucun bizde koruyucu bir tabaka oluşturduğunu, kalkanımız olduğunu görürüz. Çünkü insan oruçla nefesine hâkim oluyor, arzusunun kölesi olmayıp iradesine sahip çıkıyor ve kendisini tutup bağımsızlığını ilân ediyor. Böylece oruç ibadeti açlığa, susuzluğa ve nefsin diğer arzularına boyun eğmemeyi beraberinde getiren bir ibadet olarak Müslümanın hayatında müstesna yerini almış oluyor.

İmam Serahsî (r.aleyh), oruç ibadetiyle insanın hevasına karşı mücadelesi arasındaki münasebeti izah ederken şöyle demiştir: “Oruç tutarak Allah'a yaklaşmak, nefs-i emmaresinin ihtiraslarını kenara bırakmakla, onunla savaşmakla olur.” Yani oruç, nefsimizin bizi felâkete sürüklemesine mani olmak maksadı ile nefsin arzularına uymayı sınırlandıran, hem de nefsi temizleyip emmâre (taşkın) olmaktan kurtaran bir ibadettir.

Sonuç itibarıyla Cenâb-ı Hak, bizlerin oruç ile takvaya erişmemizi bekliyor. Çünkü takva ve sabır, zaferin anahtarıdır. Oruç, bir imtihan olduğu gibi, aynı zamanda bir imkândır. Bedir Gavzesi Müslümanlara orucun farz kılındığı Ramazan ayında havanın çok sıcak olduğu bir zamana denk gelmiştir. Buna rağmen ashâb-ı kiram bir veya iki gün oruçlu olarak yola devam ettiler. Bütün zorluklara rağmen oruçlarını bozmadılar. Bugün ise klimalı arabalarımızda yolculuk yaparken bile doksan kilometreyi geçer geçmez oruçla yükümlü olmadığımızı kabul eder ve çölde susuz kalmış gibi musluklara sarılırız. Orucun teferruatına takılı kalır veya toplum baskısına dayanamayıp orucumuzu tutmayız. Bu durum bizi Reyyan kapısından cennete girme gibi güzel bir sonuçla karşılaşmaktan mahrum bırakır. Bunun neticesinde kaybedenlerden olacağımızı Peygamberimizden nakledilen bir hadisten öğreniyoruz: “Nice oruçlu vardır ki, onun orucu sadece açlık ve susuzluktur. Nice gece ibadete kalkan vardır ki, onun bu kalkışı sadece uykusuzluktur” (İbn Mâce). Allah Teâlâ'nın merhameti sonsuz olduğundan insanlarda saadeti felâketten, doğruyu eğriden ve yararlıyı zararlıdan ayırabilen bir kuvvet de yarattı. Bu çok kıymetli kuvvet, akıldır. Akl-ı selim sahibi olan kimse nefesine uymaz, İslâmiyete uyar. Akli dinlemeyen kimse ise nefesine uyup kaybedenlerden olur. Yüce Rabbim bizleri gaffet uykusundan uyandırıp takvaya erişen kullarından eylesin!

İMSAK

Sözlükte “bir şeyi tutmak, sıkı sarılmak, alıkoymak; bir şeyden el çekmek, kendini tutmak” gibi mânalara gelen imsâk, terim olarak “ikinci fecrin (fecn-i sâdik) doğuşundan güneşin batışına kadar yeme, içme ve cinsel ilişkiden nefsi alıkoymak” demektir. İmsak daha dar anlamda oruca başlamayı, başlangıç anını, karşıtı olan iftar da geniş anlamda orucu herhangi bir zamanda bozmayı, dar anlamda ise güneşin batışında meşrû şekilde oruca son vermeyi ifade etmektedir.

Fıkıh âlimlerinin çoğunluğu, imsakin ikinci fecrin doğuşuyla başladığını ve güneşin batışına kadar devam ettiğini kabul etmiştir. Zira Peygamberimiz sahurun mümkün oldukça geciktirilmesini tavsiye etmiş, ashâbın uygulaması da bu yönde olmuştur.

Sahurun geciktirilmesinin müstehap oluşu imsak vakti girmediğçe söz konusudur. Vaktin girip girmediği hususunda tereddüt varsa, bir şey yenilip içilmesi mekruh olur. Yenmesi durumunda daha sonra fecrin doğmuş olduğu anlaşılırsa, oruca devam edilir, fakat kazâsı da gerekir.

Mazeret sebebiyle Ramazan ayında oruç tutamayanların bu durumu ortadan kalktığına imsak gerekip gerekmediği konusu tartışmalıdır. Ramazanda çocuğun bulûğa ermesi, hayızlı veya nifaslı kadının temizlenmesi, hastanın iyileşmesi, yolcunun evine dönmesi halinde günün kalan kısmını oruçlu gibi geçirmeleri vâciptir.

ORUÇ KALKANDIR

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ -رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ-
أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- قَالَ:
«الصِّيَامُ جُنَّةٌ...»

Ebû Hüreyre'den nakledildiğine göre, Rasûlullâh (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: "Oruç bir kalkandır..." (Buhârî, Savm, 2).

Ebû Hüreyre (r.a.)'den nakledilen serlevha hadis-i şerifimizin devamında Allah Rasûlü (s.a.s.) şöyle buyurmaktadır: "Oruç bir kalkandır. Oruçlu, saygısızlık yapmasın, ahlâsızca konuşmasın. Eğer biri kendisiyle dövüşmeye veya sövüşmeye kalkışır, iki defa, 'Ben oruçluyum' desin. Bu canı bu tene tutan Allah'a yemin ederim ki

oruçlunun (açlıktan dolayı değişen) ağız kokusu, Allah nezninde misk kokusundan daha hoştur. (Allah, oruçlu için şöyle buyurur): 'O, yemesini, içmesini ve cinsel isteklerini benim için terk ediyor. Oruç benim içindir. Onun mükâfatını ben vereceğim. Bir iyiliğe ise on misli ecir vardır.'

Evet, oruç bir kalkandır. Nasıl ki

kalkan, savaşta düşmanın her türlü ok ve kılıç darbelerinden askerleri koruyorsa, oruç da kötü söz ve davranışlardan, iç ve dış etkenlerden mümini muhâfaza eder, korur.

Oruç, içeriden ve dışarıdan gelebilecek her türlü saldırıdan seni koruyan bir kalkandır.. Oruç, nefsi emmârenin kötülüklerinden, şeytanın vesvese ve desiselerinden mü-

mini muhâfaza eder. Oruçla birlikte mümin, şehvî arzularından sıyrılıp Rabbine yönelir.

Oruç, günahlara karşı mümine kalkan olur. Mümin oruçla birlikte günahlardan uzaklaşıp Cenâb-ı Hakk'a yakınlaşır.

Oruç, cebenneme karşı bir kalkandır. Zira oruç tutan mümine; cehennem kapıları kapanır, cennet kapıları açılır. Şeytanların azgınları da zincire bağlanır. (Nesâî).

Oruç, dilimizden çıkacak kötü sözler için bir kalkandır. Oruç, kötü davranışlara karşı kalkandır. Bu bakımdan oruç tutan müminler olarak her türlü çirkin söz ve davranışlardan kendimizi uzak tutmaya çalışmalıyız. Aksi takdirde Allah korusun Sevgili Peygamberimizin şu sözünde bahsettiği bedbaht kimselerden oluruz: “Oruç tutan nice kimseler vardır ki oruçtan nasibi sadece aç kalmaktır. Geceyi ibadetle geçiren nice kimseler vardır ki kıyâmdan nasibi sadece uykusuz kalmaktır.” (İbn Mâce). Zaten “Yalana ve yalana göre hareket etmeyi terketmeyenin yemeyi içmeyi bırakmasına Allah'ın ihtiyacı yoktur!” (Buhârî).

Oruç tutan kişi nefesine hâkim olmalı, dışarıdan gelebilecek tahriklere kapılmamalıdır. Bu mânada oruç, insanı kontrolsüz davranışlardan, bağırıp çağırmasından korur. Serlevha hadisimizde de belirtildiği gibi Allah Rasûlü (s.a.s.), oruçlu kimsenin insanlara saygısızlık yapmamasını, kötü konuşmamasını, eğer biri kendisiyle dövüşmeye veya sövüşmeye kalkışırsa, iki defa, “Ben oruçluyum.” demesini tavsiye etmektedir. Zira şu hususu hatırdan çıkarmamak gerekir ki *oruç sabırdır.* Oruçluyken sabredeceksin, iftar vaktine kadar bir şey yemeyecek ve

içmeyeceksin. *Oruçluyken sabredeceksin; eline, diline, beline dikkat edeceksin.* Onun için *oruç bir sabır imtihanıdır.* Sabrın zirvesinde olan Efendimiz (s.a.s.), “*Oruç, sabrın yarısıdır.*” (İbn Mâce) buyurarak bu durumu ne kadar vecîz bir şekilde ortaya koymuştur.

Oruç mümini korur zira *oruç*

“

Evet, oruç bir kalkandır. Nasıl ki kalkan, savaşta düşmanın her türlü ok ve kılıç darbelerinden askerleri koruyorsa, oruç da kötü söz ve davranışlardan, iç ve dış etkenlerden mümini muhâfaza eder, korur.

Oruç, içeriden ve dışarıdan gelebilecek her türlü saldırıdan seni koruyan bir kalkandır... Oruç, nef-i emmârenin kötülüklerinden, şeytanın vesvese ve desîselerinden mümini muhâfaza eder. Oruçla birlikte mümin, şehvî arzularından sıyrılıp Rabbine yönelir.

”

takvâdır. Oruç tutan mümin takvâya bürünür. Orucun takvâ yönünü Yüce Rabbimiz şöyle işaret etmektedir: “*Ey inananlar! Oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, sakınasınız diye size de sayılı günlerde farz kılındı...*” (el-Bakara, 2/183). Takvâ da bir elbise gibi mümini korur. Nitekim Rabbimiz, ayet-i kerimede takvâ elbisesi hakkında şöyle buyurmaktadır: “*Takva (Allah'a karşı gelmekten sakınma) elbisesi var ya, işte o daha hayırlıdır.*” (el-A'râf, 7/26).

Akil ve ruh sağlığı açısından da orucun faydaları vardır. Oruçla bir-

likte ruhumuz hafifler, dinginleşir; aklımız daha keskin ve berrak hâle gelir. Oruç müminin tefekkür boyutunu harekete geçirir. Açlık, zikir ve fikirle birlikte müminin tefekkür boyutu derinlik kazanır, düşüncesi durulaşır.

Oruç, hem bedenen hem de ruhen mümini arındırır. Bu mânada oruç, mümini mânevî hastalıklardan korur. Oruç, nefsi terbiye etmesi yönüyle mümin için bir kalkandır. Oruç vesilesiyle mümin; nefsinin kontrol eder, terbiye ve tezkiye eder. Zira nefsi terbiye eden en etkili hususlardan biri açlıktır. Oruç sağlığını da korur. Gün boyu hiçbir şey yemeden ve içmeden durmanın, bedenimizin sağlığı açısından birçok faydası vardır.

Onun için elde ettiği sevâbın zayi olmasını istemeyen oruçlu mümin; *yalan söylememeli, gıybet yapmamalı, mümin kardeşinin gönlünü kırmamalı, her türlü kötü söz ve davranıştan kendini uzak tutmalıdır.* Midesine oruç tuttuğu gibi, göz ve kulaklarına, el ve ayaklarına, tâbir caizse bütün vücuduna oruç tutturmalıdır.

İşte kâmil mânâda tutulan bir orucun mükâfatının tarifi yoktur. Zira serlevha hadisimizin sonundaki kudsi hadis-i şerif ifadelerinde geçtiğine göre Yüce Rabbimiz, “*Oruç benim içindir. Onun mükâfatını ben vereceğim.*” (Buhârî) buyurmaktadır. Yine Peygamber Efendimiz (s.a.s.)'in bildirdiğine göre, böyle oruç tutanlar, Rabbimiz Teâlâ'nın izniyle sadece oruç tutanların girebilecekleri *Reyyân Kapısından* cennete giriş yapacaklardır.

Rabbimiz, hakiki mânâda oruç tutmayı cümlemize nasip ve müyeser eylesin! Âmîn...

GENÇLER, NEREYE?

FİLİBELİ ZEKİ YAŞAR İMAM

İnsanlığın var oluşundan günümüze kadar değerini hiç yitirmeyen cevherler, madenler, anne babaların göz bebeği, milletlerin geleceği, keşfedilmeyi bekleyen paha biçilmeyen hazinelerdir gençlerimiz. Gençler, bazen coşkun ırmağın içinde yolunu bulmaya çalışan çağlayan, bazen deli gibi esen rüzgâr, bazen gecenin karanlığında bir hilâl, bazen de mevsimlerde bahardır. O yüzden “Gençler, nereye?” sorumuz hem gençlerimize, hem de gençliğimizin yetişmesinde sorumluluk sahibi olan anne babalarımıza, kısaca büyüklerimize bir sesleniştir.

Gençlerimiz, gençliğimiz nereye gidiyor? İnsanoğlu bir yolcudur, ruhlar âleminden başlayan bu yolculukta çocukluk, gençlik ve yaşlılık olmak üzere farklı dönemleri yaşar. Bunların en önemlisi insan hayatında en verimli ve etkili olan gençlik dönemidir. Bir meyve ağacı farz edelim: Çekirdeği onun ruhlar âlemi, fidan çıkması çocukluk dönemi, meyve verme süreci de onun gençliği gibidir. Dolayısıyla gençlik dönemi verimlidir, faydalıdır. Artık o ağaç meyve vermeye ve devamında çürümeye başladığı zaman da onun ihtiyarlığıdır, o yüzden ağaç sahibi onu ya ateşe atar, ya da ondan mobilyalar yapar.

Allah Rasûlünün şöyle buyduğunu hatırlayalım: “İnsanoğlu kıyamet gününde gençliğini nerede ve nasıl harcadığından sorguya çekilmedikçe yerinden ayrılmaz.” En büyük sermaye olan gençliği nerede ve nasıl geçirdin? sorusu büyük önem taşımaktadır. O yüzden hızla geçip giden gençliğin kıymeti bilinmeli, iyi bir şekilde değerlendirilmelidir. Ümmet olarak gençlerin, bizleri nesilden nesillere aktaracak en büyük mirasımız olduğunu unutmamalıyız.

Yüce Kur’ân, gençlik örneği olarak bizlere ashâb-ı kehfî, puta tapan

kavmiyle tek başına mücadele eden Hazreti İbrahim’i, nefsine “dur” diyerek iffetini koruyan Hazreti Yusuf’u ve Hazreti Şuayb’ın iki kızına karşı takındığı edepli tavrı ve güvenilirliği ile Hazreti Musa’yı göstermektedir. Günümüzde gençler üzerinde görülen en büyük tehlike ahlâklarını korumak ve nefislerine sahip çıkamamaktır. Hatırlayalım ki, bu konuda Kur’ân’da “Nefse ve onu şekillendirip düzenleyene; ona kötü ve iyi olma kabiliyeti verene yemin olsun ki, nefsinin arındırılan elbette kurtuluşa ermiştir.

Onu arzularıyla baş başa bırakan da ziyana uğramıştır.” buyurulmaktadır. Zira insanoğlu, ahlâkî erdem hususunda fitrat üzere yaratılmıştır. Büyük sermaye olan gençliği enerjilerini dinin, ümmetin ve milletin selâmeti için harcamalarına teşvik etmek gerekir.

Genç dedikten sonra akla gelen ilk şey “delikanlı” sözüdür. Peki “delikanlı” nedir? Sözüünün eri, dürüst, namuslu, seven, sevdiğini terk etmeyen, cesur, yiğit, fedakâr, ahlâklı, gelecek tasavvuru olan, umutla dolu

gençtir. Arapçada delikanlı kelimesinin karşılığı “fetâ”dır. Genç ve yiğit demektir. Bu çerçevede ele alırsak, gençliğin veya delikanlılığın Hazreti Muhammed (s.a.s)’e yakıştığı kadar

hiç kimseye yakışmadığını görürüz. Delikanlılığın vasfı “güvenilir”, “sözünün eri” olmaktır. Hazreti Rasûlullah (s.a.s.) dünyaya gelince annesi ve dedesi ona “Muhammed” adını verdiler. Büyüyünce toplum ona bir isim daha ilâve etti: “el-Emin”. Çünkü onda hiçbir zaman yalan, ihanet görmediler. Ne peygamberliği öncesinde ne de sonrasında dost düşman hiç kimse ona yalancı diyemedi.

Delikanlı namusludur, harama bakmaz. Sevdiğini sabah sevip öğ-

leden sonra terk etmez. Yetim olarak dünyaya gelen, çobanlık yapan, ticaretle uğraşan Peygamberimiz, Hazreti Hatice annemizle evlendi ve 25 yıl evli kaldılar, ama hiçbir gün birbirlerine kırgın dargın durmadılar. Hazreti Hatice annemizin vefatından sonra da Rasûlullah’ın ona duyduğu özlem ve hasretli yakarışı devam etti.

Delikanlı yiğittir, cesurdur, fedakârdır: “Yiğit” gücünü doğruluktan, mazulmdan yana kullanandır. “Cesur”, değerli bir iş görünce korkusuzca, bedeli ne olursa olsun üstüne gidendir. “Fedakâr” ise imkânlarını başkası için harcayan kişidir. Hazreti Ali (r.a.) Peygamberimizin cesaretini ne güzel anlatıyor: “Savaş şiddetlendiği, gözleri kan бүrüdүğü, ölüm korkusuyla ayakların titremeye başladığı zaman, biz Rasûlullah’ın arkasına sığınırđık. Savaşlarda onun yanında olanlar en kahraman sayılırdı. Çünkü Rasûlullah düşmana en yakın bulunurdu.”

“Delikanlı” geleceğe umutla bakan, hareketli, üreten, boş boş oturmayandır. Peygamber Efendimize ilk inen ayet bir emirdir: “Oku!” der. Sonra peşpeşe gelen ayetler de emirdir: “Ey бүrünüp sarınan (Rasûlüm)! Kalk, ve insanları uyar! Sadece Rabbinı büyük tanı! Elbiseni tertemiz tut! Kötü şeyleri terk et! Yaptığın iyiliği çok görerek başa kakma! Rabbinin rızasına ermek için sabret.” Bu emirler sonucu Rasûlullah Efendimiz “ayağa kalktı”. Zaten peygamber olmadan önce de “ayaktaydı”. Vefatına kadar hep koştu... “İki günü eşit olan ziyadadır” anlayışıyla hareket etti. Hem uyguladı hem de arkadaşlarına ve sonradan gelecek ümmetine hedefler gösterdi.

Delikanlı, gelecek planları yapar, hedefler koyar önüne, üretir. Hazreti Muhammed (s.a.s.)’in mektebi adetâ bir fabrikadır. Ebu Bekir’ler, Ömer’ler, Osman’lar, Ali’ler gibi niceleleri adil, alim, arif ve devlet adamları oldular ve onun yolunu devam ettirdiler...

ORUÇ TUTMAK

► **Şeker hastalarının uyguladıkları insülin iğnesi orucu bozar mı?**

İğnenin orucu bozup bozmayacağı, kullanılış amacına göre değerlendirilebilir. Ağrı dindirmek, tedavi etmek, vücudun direncini artırmak, gıda vermek gibi amaçlarla enjeksiyon yapılmaktadır. Gıda ve keyif verici olmayan enjeksiyonlar, yemek ve içmek anlamına gelmediklerinden orucu bozmazlar. Ancak gıda ve/veya keyif verici enjeksiyonlar orucu bozar. Şeker hastalarının kullandıkları insülin iğnesi bu nitelikte olmadığı için orucu bozmaz.

Diğer yandan ehil doktorların, oruç tutmasının sağlık açısından zararlı olacağı teşhisini koyduğu bir hasta, Ramazan’da oruç tutmayabilir. Böyle bir kişi, eğer iyileşme ihtimali varsa orucunu daha sonra kaza etmek üzere bırakır; böyle bir ihtimal yoksa Ramazan ayının her günü için birer fidye verir. İnsüline bağımlı olarak yaşayan hastaların da oruç tutmaları sağlıklarına zarar veriyorsa oruç tutmayabilirler. Tutamadıkları oruçlarının sayısınca her gün için bir fidye verirler.

► **Oruçlu iken böbrek taşı kırdırarak orucu bozar mı?**

Oruçlu olan bir kimsenin, vücuduna gıda verici bir madde enjekte edilmeden böbrek taşı kırdırmasıyla orucu bozulmaz. Bu operasyon esnasında böbreklere kan akması da orucu bozmaz.

ŞUMNU “YENİ DEVİR” OKUMAEVİ (1948-1951)

MEHMET HASAN
NÜVVÂB İHL ÖĞRETMENİ

Şumnu’da 1892 yılında kurulan, ve gece mektep gündüz kıraathâne vazifesi gören bir Türk Kıraathânesi bulunuyordu. O dönemde kıraathâne, özel kitaplığı ve okuma salonu bulunan yer demektir. Kıraathâneler kitaplara ilgi duyanlar için fikir, kültür ve benliğini bulma yerleriydi. Buralarda kitap, gazete ve dergiler bulunmaktaydı. Şumnu’daki kıraathânenin kurulmasında öncülük edenler Hâfız Abdullah Fehmi Efendi ve Hacı Hüsmen’in oğlu Talât Tokaloğlu’dur. Bu kıraathâne, önceleri Türk Kıraathânesi daha sonra Şafak, Turan, Şenyurt, Yeni Devir ve Nazım Hikmet olarak isimlendirilmiştir.

22 Nisan 1948 tarihinde Nüvvâb Okulu salonunda Şumnu Türkülerinin katıldığı bir toplantıda Mehmedemin Cumaliev açılış konuşması yaparak Şumnu Türklerinin eğitim ve kültürünü yükseltmek için bir okumaevi kurulmasına ihtiyaç duyulduğunu söyler. Toplantıya katılan Şumnu bölge okumaevi üyelerinden Dr. Vasil Ostrev okumaevlerinin önemi ve Türklerin onlar sayesinde gelişme sağlayacağı üzerinde durur. Toplantıda oy birliği ile Şumnu “Dobri Voynikov” Bölge Okumaevinin bir şubesi olarak bir Türk okumaevi açılması ve isminin de “Yeni Devir”

Yeni Devir Okumaevi açılış günü

Türk Halk Okumaevi olması kararlaştırılır. “Yeni Devir” Türk Okumaevi yönetim kuruluna oy birliğiyle şu kişiler kabul edilir: Başkan Osman Mehmedov Dervişev, Başkan Yardımcısı Yusuf Aliyev Mehmedov, Sekreter Nuri Süleyman Memişev, Kasiyer Mehmet Halilov Mehmedov, Levazım Memuru Mehmet Hüseyinov Mehmedov, Kütüphaneci Mehmedemin Aliyev Cumaliev ve üyeler İsmail Mehmedov Hasanov, Osman Seyfullah İbrahimov, Ahmet Hamdiev Molla Ahmedov.

Bunun neticesinde 20 Haziran 1948 tarihinde Türk halkının eğitim ve kültürüne hizmet edecek “Yeni Devir” Türk Okumaevinin açılış töreni düzenlenir. Törene

katılan kadın, erkek, genç ve ihtiyarlardan oluşan kalabalık halk kitlesi Türk kıraathânesinin avlu ve binasını doldurur. Ayrıca Şumnu bölge yöneticileri de katılır. Başkan Osman Dervişev, Türkçe konuşmasıyla “Yeni Devir” Türk Okumaevinin gayesini izah eder, yardımcısı Yusuf Mehmedov ise konuşmasını Bulgarca yapar. Törene Halk Cephesi Komitesi adına katılan Angel Videnov, Şumnu Milletvekili Niço Atanasov, Bölge Eğitim Müfettişi Kolev de halkı selâmlar. Daha sonra Rüşdiye Mektebi öğrencileri türkü ve şarkılar söyler. Küçük Halil’in okuduğu şiir herkesi büyüler ve Türk Rüşdiyesinden 6 kişilik bir öğrenci grubu zeybek oynayarak halkı çok etkiler. Açılan okumaevi, Şumnu’nun meşhur Türk

Kıraathânesi binasında faaliyete geçer. Sahipleri olan Mustafa Tokalıoğlu ve Sabri Hakkı Meçikoğlu binayı Türk halkının hayrı için bağışlamışlardır.

25 Ağustos 1948 tarihinde “Yeni Devir” Türk Okumaevinde toplantı düzenlenerek bir eğitim-kültür komisyonu oluşturulur. Üyeleri şunlardır: Osman Seyfullah, Mehmedemin Aliyev, Hasan Sofuev, Ali Mıtışev, İsmail Osman Karamunov, Yusuf Mehmedov, Beytullah Şişmanoğlu.

“Yeni Devir” Türk Okumaevinin üyeleri ilk kuruluşunda 95 kişi iken 1949 yılında 163 kişiye ulaşır. Kütüphanede 380 Türkçe, 220 Bulgarca ve 3 de yabancı dilde kitap vardır. Ayrıca 60 devamlı okuyucu üyesi bulunur. 1950 yılında ise okumaevinde sanat, tiyatro, müzik grupları ve futbol takımı oluşturulur.

1951 yılında Bulgaristan Türklerinin yaşadıkları büyük göç neticesinde “Yeni Devir” Türk Okumaevinin geçici olarak faaliyetleri askıya alınır ve belgeleri Dünder Camisine taşınır. Bir dönem duraklamadan sonra yeniden çalışmaya başlayınca Başkan Osman Dervişev öncülüğünde Yusuf Aliyev, Mustafa Mazlum, Talat ve Mustafa Sadıkov’tan oluşan yönetim seçilir. Ancak devletin azınlık guruplara yönelik politikasına uygun olarak “Yeni Devir” Türk Okumaevi, ilgili Bakanlığın 865 numaralı kararnameyle 25. 11. 1951 tarihinde “Nazım Hikmet” Halk Kütüphanesi ismini alır.

Yeni kurulan “Nazım Hikmet” Halk Kütüphanesinin Başkanı

Hasan Osmanov, Sekreteri Hüseyin İsmailov, Kasiyeri Fatma Mustafafova, Kütüphanecisi Mustafa Şevkiev olur. Müzik grubunun başına Yusuf Dumanov, eğitim ve kültür faaliyetlerinin

“

Rüşdiye Mektebi öğrencileri türkü ve şarkılar söyler. Küçük Halil’in okuduğu şiir herkesi büyüler ve Türk Rüşdiyesinden 6 kişilik bir öğrenci grubu zeybek oynayarak halkı çok etkiler. Açılan okumaevi, Şumnu’nun meşhur Türk Kıraathânesi binasında faaliyete geçer. Sahipleri olan Mustafa Tokalıoğlu ve Sabri Hakkı Meçikoğlu binayı Türk halkının hayrı için bağışlamışlardır.

”

sorumluluğuna Mehmet Musov, teftiş kurulunun başına Ahmet

Mehmedov getirilir, ayrıca Neside Aliyeva ve Güniye İbrahimova da yönetim üyesi olur. Okumaevi, Şumnu “Dobri Voinikov” Bölge Okumaevinin şubesi iken 19 Mayıs 1952 tarihinde bağımsız “Nazım Hikmet” Halk Kütüphanesi olur.

Yeni kurulan “Nazım Hikmet” Halk Kütüphanesi, sadece Türk azınlığına mahsus değil de değişik etnik grupların katıldığı bir Halk Kütüphanesi haline getirilir. 1953-1956 yıllarında 250 üyesi, 1960 yılında 450 üyesi, 1964 yılında ise 464 üyesi bulunmaktadır. “Nazım Hikmet” Halk Kütüphanesi 3 şehirde ve 16 köyde 19 konser icra etmiş, 28 de konferans düzenlemiştir. 1953 yılında kütüphanede 695 kitap, 1960 yılında ise 5515 kitap bulunmaktadır. Okuyucu sayısı 1953 yılında 215 iken, 1960 yılında 630’a kadar yükselmiştir. Kütüphanede ortalama 700 kayıtlı okuyan üye vardır ve 9500 kitap okumaya verilmiştir.

Yeni Devir Okumaevi Yönetim Kurulu

NEVROKOP KARACA PAŞA CAMİSİ

Köy türünden küçük bir yerleşim yeri olarak varlığını sürdüren Nevrokop'un, 1380 yılı dolaylarında, Serez ve Drama bölgelerinin fethiyle birlikte Türk idaresine girdiği kabul edilir. E. Raduşev'e göre, Nevrokop bölgesinin İslâmlaşması ilk fetihlerle, birden ya da zorla olmaz. M. Kiel de bölgenin tedricî olarak Müslümanlaştığını savunur. Nitekim 1444 yılından belgelerde hâlâ Nevrokop merkezinde Müslüman yokken, 1464 yılında ilk Müslüman nüfusu 12 hane olup çoğunluğu Türk asıllıdır. Bundan sonra Müslümanların olumlu etkisiyle 1478'de sayıları 38 haneye ulaşır ve yaklaşık bir asır içerisinde Müslümanlar çoğunluk hâline gelir.

Bu itibarla Nevrokop'un XV. asrın son çeyreğinde geleneksel Osmanlı kasabasına dönüşmeye başladığı söylenebilir. Nitekim 1530 yılına gelindiğinde Müslüman mahalleleri, cami, mektep ve diğer eserleriyle oturmuş bir kaza merkeziyle karşılaşırız. M. Kiel ve onu destekler mahiyette E. Raduşev, Nevrokop'un bir merkez oluşunu Karaca Paşa Camisinin yapılışına bağlarlar. Onlara göre, sözkonusu cami Dayı Karaca Bey/Paşa oğlu Mehmed Bey tarafından yapılmıştır. Ancak bazı haklı gerekçelerle D. Borisov bu görüşe itiraz eder ve bugün hâlâ ayakta olan Karaca Paşa Camisinin adı geçen Mehmed Bey tarafından yapılmış olabileceğini kabul etmez. Yaptığı titiz tahliller sonucu ortaya koyduğu bütün itirazları ele almak bu makalenin sınırlarını aşacağı için onun ortaya attığı bazı görüşlerin yeterince delillendirilmemiş tezlerden ibaret olduğunu ve ikna edici olmadıklarını belirtmek isteriz. Kanaatimizce, caminin adını taşıdığı şahsın Dayı Karaca Paşa olmama ihtimali bulunmakla beraber onun olma durumu da tamamen ihtimal dışı değil.

Eldeki belge ve bilgilerin yetersizliği, var olanların da muğlak ve yoruma açık oluşları bizi kesin kanaat belirtmekten alıkoymakla beraber Nevrokop'un gelişimi XV. asrın son çeyreğinde bölgeye iskân edilen yörük Türkmen boyları ile başlar. Davudlu mahallesini oluşturan Davudlu Türkmen taifesinin kasabaya yerleşmesiyle çeyrek asır içerisinde başta Karaca Paşa oğlu Mehmed Bey, Gedik Ahmed Paşa oğlu Mehmed Bey ve Koca Mustafa Paşa olmak üzere idareci ve hayıseverlerin kasabada yürüttükleri imar çalışmaları önem arz eder.

Nevrokop'ta yapılan ilk Müslüman mabedinin hangi cami veya mescit olduğu bilinmemekle beraber 1478'den bir belgede Mehmed Paşa hası olarak görülen kasaba sakinleri arasında "imamın kardeşi Hacı" ismini görüyoruz. Ancak bu dönemde cami olduğuna dair elimizde bir veri bulunmuyor. Ancak B. Petrunova'nın belirttiğine göre, kendisinin de katıldığı arkeoloji çalışmaları, bugünkü Karaca Paşa Camisinin XV. yüzyıla ait olduğunu ve hatta etrafında bu yüzyıla ait mezarlık bulunduğunu ortaya koyar.

Adını, bulunduğu Karaca Paşa Mahallesinden veya adına yaptırılan Karaca Paşa'dan alan cami, 1907 yılı Selânik Vilâyeti Sâlnâmesi verilerine göre, kasabadaki 12 cami ve 4 mescitten

biridir. Fakat Balkan Harbi sonucunda kasabadaki İslâm-Türk medeniyetine ait eserler Bulgarlarca talan edilip birçoğu yerle bir edilir. Bunun sonucunda 1920 yılına geldiğimizde Başmüftülükçe hazırlanan bir vakıf defterinde Nevrokop'ta 11 cami ile 5 mescit kaydı bulunsun da bunlardan sadece Karaca Paşa, Kubbeli ve Mustafa Kadı camilerinin ayakta kaldığı görülür. Kaldı ki, onların da kısmen tahrip edildiği ve sadece Mustafa Kadı Camisinin bir bölümü tamir edilerek ibadete açık olduğu anlaşılıyor.

Aynı belgeye göre, Karaca Paşa Camisine tahsis edilmiş irili ufaklı 39 vakıf malı var ki, bunlar 16 dükkân, 5 ev, 5 değirmen, 3 fırın, 1 hamam, 1 han, 1 kahvehane ile 7 adet bahçe, tarla, bağ ve çayırda oluşur. Bu vakıf mallarının bir kısmını Karaca Paşa mahallesinde oturan Hüseyin oğlu İbrahim'in cami yakınında yeniden yaptırıp ihya ettiği medrese için vakfettiği 1761 yılındaki vakfiyesinden anlaşılıyor ki, bunlar arasında Nevrokop'ta 1 hamam, 2 han, 7 dükkân, 2 fırın, 1 değirmen ve 2 arsa var.

Karaca Paşa Camisi, Nevrokop'un en büyük ve merkezî camisi olmamakla beraber diğer camiler arasında ayrı bir yere sahip. Nevrokoplu büyük Halvetî şeyhlerinden Ahmed Rifat Efendinin 1864 ve 1891 yılındaki vakfiyelerinden de anlaşıldığı üzere cami, aynı zamanda Halvetî Şabani usulü tarikat ayinleri icra edilen bir yerdir. Ayrıca bu zat, cami yakınına bir Halvetî dergâhı yaptırır ve burası bir dönem Halvetîlerin merkezi konumuna gelir.

Bütün bunlar Karaca Paşa Camisinin zaman içerisinde yapılan eklemeler ve bağışlarla hamamı, medresesi, dükkânları ve hatta dergâhı olan bir külliyeye dönüştüğünü gösterir. Ne yazık ki, bir asrı aşkın bir zamandır faal olmayan, ama ayakta kalmayı başaran Karaca Paşa Camisi, zaman zaman Nevrokop Müslümanları tarafından ihya edilme teşebbüsünde bulunmuşsa da bugüne kadar bu mümkün olmamıştır. Ümidimiz, haraba yüz tutan, ama minaresi hâlâ semaya selâm vermekte olan XV. yüzyıl Osmanlı mimarisinin güzel bir örneğini sunan Karaca Paşa Camisinin restore edilip bir külliye olarak ibadete açılmasıdır. Tabii, bunun için Bulgaristan devletinin gereken anlayışı götsermesi, bundan da ziyade Müslüman cemaatinin güçlü bir irade ortaya koyması gerekir.

RUMELİ'NİN HAKİKÎ FÂTİHLERİNDEN ÂLİM VE VELÎ

SOFYALI BÂLÎ EFENDİ (XV. ASIR - 1553)

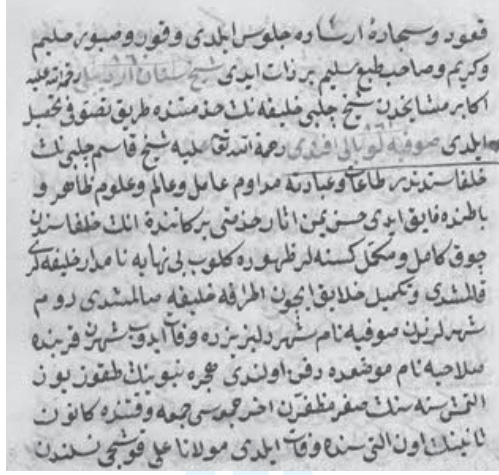
İnsan-ı kâmil olma yolunda yetiştirdiği yüzlerce halifesi ve manevî eğitim verdiği binlerce müridi, ardından bıraktığı onun üzerinde eseri ile Müslüman ve gayr-ı müslimlerin saygısını kazanmış olan Sofyalı Bâlî Efendi, Rumeli topraklarında önemli nüfuza sahip bir İslâm âlimi ve Allah dostudur.

Bâlî Efendi, tahminen XV. yüzyılın son çeyreğinde hâlen Kuzey Makedonya'da bulunan Usturumca (Strumitsa) kasabasında doğmuştur. İlk tahsilini orada görmüş, dinî ilimler tahsili için Sofya'ya gelmiş ve bir müddet sonra da İstanbul'a gitmiştir. Orada iyi bir medrese eğitimi alan Bâlî Efendi'nin kendisini fıkıh, tefsir ve kelâm alanlarında yetiştirdiği daha sonra yazdığı eserlerinden anlaşılmaktadır.

Köstendilli Süleyman Şeyhî'nin ifadesiyle "tâât ü ibâdete müdâvim, âmil ü âlim ve ulûm-ı zâhir ü bâtında fâ-yık" olan Bâlî Efendi, temel İslâmî ilimleri tahsil etmekle kalmamış, nefis terbiyesine, yani manevî eğitim yoluna da koyulmuştur. Bu noktada yolları Halvetiye tarikatının Cemaliye kolu şeyhi Kasım Çelebi ile kesişmiştir. İstanbul'da Atik Ali Paşa Camisindeki zaviyesinde irşat hizmetlerinde bulunan Şeyh Kasım'dan el alan Bâlî Efendi, şeyhinin vefatına kadar onun hizmetinde bulunmuştur. Bu dönemi anlatmak için Belgradlı Münîrî, Bâlî Efendi'nin yedi yılını bir mağarada geçirdiğini ifade etse de bunu büyük ölçüde insanlardan kopuk bir şekilde halvette, yani manevî terbiye ile meşgul olarak geçirdiğini anlamak gerekir. Bu terbiye sonucunda Şeyh Kasım'ın en önemli iki halifesinden biri olan Bâlî Efendi'nin İstanbul'daki eğitim hayatının 1505-1520 yıllarında olduğunu tahmin etmekteyiz.

Halvetî yolunu yayma icazeti aldıktan sonra Bâlî Efendi bir müddet İstanbul'daki Zeyrek Câmisi bünyesindeki Akşemseddin Tekkesinde irşadda bulunmuş ve büyük ilgiye mazhar olmuştur. Fazla ilgiden uzak kalma arzusuyla Sofya'ya dönmüş ve ömrünün sonuna kadar orada hizmet etmiştir. Önceleri Sofya'nın merkezinde kendi adını taşıyan zaviyesinde hizmet veren Bâlî Efendi, sonraları Sâlâhiye/bugünkü Knâjevo mahallesinde Vitoşa dağının eteklerinde kurduğu dergâhına taşınmıştır.

Farklı kaynaklarda 10 bin ile 12 bin civarında müridinin bulunduğu rivayet edilen Bâlî Efendi'nin, uzun zaman hizmetinde bulunup zahiri ve batini ilimleri tahsil ederek kendisinden halkı irşat etme icazeti alan dört yüz kadar halifesinin olduğu zikredilmektedir. Bunların başında gelenler; Tatar Pazarcıklı Helvacı Ömer'in oğlu müfessir Kurt Muhammed, Filibe Ambarlı köyünden olup Sokullu Mehmed Paşanın da şeyhi olan âlim Nuredinzade Mustafa Muslihüddin, Sofyalı alim ve şair

Süleyman Rusûhî, Vidin'de hizmet veren Halebli Amâ Bâlî, Sofya Ban-yabaşı Camisi yakınlarında zaviyesi bulunan Şeyh Bayram'dır Kendisi de Halvetî meşrep olan Kanunî Sultan Süleyman döneminde Bâlî Efendi ve vefatından sonra yerine geçen Kurt Efendi'nin gayretleriyle Halvetilik bütün Balkanlarda etkili olmuştur. Meselâ, Sofya, Pazarcık, Filibe, Samokov, Dupnitsa, Vidin, Nevrokop gibi yerlerden başka diğer Balkan ülkelerinde de Bâlî Efendi'nin etkisi görülmektedir.

Onun halk üzerindeki etkisini Evliya Çelebi'nin anlatımları çok güzel tasvir etmektedir. Ayrıca vefatından sonra Derbend Çeşmesi yanında, yani bugün türbesinin bulunduğu Kn-yajevo mahallesindeki zaviyesine Sofya Kadısı Abdurrahman Efendi'nin türbe yaptırması, Sultan II. Selim'in orman ve araziler temlik etmesi, Ekmekçizâde Ahmed Paşa'nın büyük bir kervansaray yaptırıp dükkânlar vakfetmesi, Maktûl Mustafa Paşa, Kıncı Subaşı, Mesih Voyvoda, Sofyalı Seyyide Hatice Hatun ve başkalarının mal vakfetmeleri Şeyh Efendi'nin etkisini göstermektedir.

Gönül gözü açık bir zat olan Bâlî Efendi, şeriat ile tarikati birleştiren bir düşünce yapısına sahiptir. Hoşgörülü biri olmakla beraber Sünnî çizgiyi zorlayan sufilere karşı çıkmıştır. Ayrıca vakıf kurumunu güçlendirmek ve sağlam zemine oturtmak için ilmen ve siyaseten mücadele etmiştir. Bu bağlamda Kazasker Çivizâde ve mülâzımı Şah Çelebi'ye, hatta Vezir-i Azam Rüstem Paşa ve Kanunî'ye mektuplar yazmıştır.

Belgelerde Hacı Musa ve Orhan isminde iki derviş kardeşinin ve İshak isminde bir oğlu olduğu görülen Bâlî Efendi, Tercüme-i Şakâik'a göre, hicrî 25 Safer 960 / milâdî 10 Şubat 1553 tarihinde Cuma namazı vaktinde Sâlâhiye/Knyajevo'da vefat etmiş ve oradaki külliyesine defnedilmiştir. Defnedildiği yer zamanla Bâlî Efendi Köyü adını almıştır. Oradaki külliyesi 1880'lere kadar çalışmış, fakat cami ve tekke muhtemelen 1886 yılında yıkılmıştır. Yerine kilise yapılarak 1893 yılında resmen açılmıştır.

Bâlî Efendi'nin türbesi birkaç defa yakılmasına rağmen günümüze kadar ayakta kalabilmiştir. Sultan Abdühamid'in tahta cülusunun 25. yılı münasebetiyle türbe tamir edilmiştir. Daha sonra onun Sofya'da ikamet eden ve o esnada 1944'te vefat eden oğlu Şehzade Abdülkadir Efendi de türbeyi tamir ettirmiştir. En son tamir ise 2005 yılında bir grup işadamı tarafından yapılmıştır.

Şeyh Efendi'nin türbesi eskiden çok ziyaret edilen bir makamdır. Eskisi kadar olmasa da bugün de ziyaret edilmektedir.

ALİOSMAN MEHMED

KOŞUKAVAK MÜFTÜSÜ NASUF HOCA VEFAT ETTİ

Uzun yıllar Başmüftülük teşkilâtı bünyesinde imam, Kırcaali ve Koşukavak Müftüsü olarak çalışan ve en son Kırcaali Müftü Vekili sıfatıyla Koşukavak ve Mestanlı belediyelerinden sorumlu olan Nasuf Nasuf, 2 Mart 2020 tarihinde aniden rahatsızlanarak vefat etti. İmamlarla düzenlenen toplantı ve sınavda hazır bulunmak için sabah Kırcaali'ye gelirken yolda fenalaşan Nasuf Hoca, Kırcaali Acil Yardım Merkezine ulaştıktan sonra "Rabbine dön!" emrine uyarak ruhunu sahibine teslim etti. Halka dönük güzel hizmetleriyle tanınan Nasuf Hoca, hoşsohbet tavrıyla insanların saygı ve sevgisini kazanmış biriydi. İnsanların öğrenmesi, eğitilmesi ve dini yaşamaya için büyük gayretler göstermişti. Onlarca çocuğu Mestanlı İmam Hatip Lisesine göndererek, binlerce kitapçık dağıtarak, birçok mevlit ve cenazeye katılarak dinimizi yaymaya çalışan Nasuf Hoca, arkasında din eğitimi almış evlât ve torunlar bırakarak fani dünyaya veda etti. Merhumun cenaze namazı vefat ettiği günün ikinci namazını müteakip Kran köyünde kılınıp defnedildi.

HASKÖY'DEN ÇANAKKALE'YE

Hasköy Bölge Müftülüğü geleneksel hâle getirdiği Çanakkale kültür gezisini bu yıl da 7 Mart 2020 tarihinde düzenledi. Müftülük Sekreteri Deniz Ruşen öncülüğünde gerçekleşen günübirlik Çanakkale gezisine Hasköy bölgesinden 55 kişi katıldı. Ziyaretçiler yerli rehber eşliğinde Çanakkale Şehitleri Abidesini ve bölgedeki diğer önemli kültürel ve dini mekânları ziyaret etme ve tarihe dokunma fırsatı buldular. Bölge Müftülüğü, gelenekleşen Türkiye gezilerini gelecek yılda daha geniş kapsamlı yapmayı ve ülkenin diğer bölgelerinden insanlara da katılım imkanı sunmayı hedeflemektedir.

SALGIN YÜZÜNDEN CAMİLERDE CEMAATLE NAMAZA ARA VERİLDİ

Dünya çapında yayılarak ve binlerce kişinin canına mal olan ve Bulgaristan'da hızla yayılmaya başlayan koronavirüs salgını sebebiyle devlet çeşitli önlemler alıp olağanüstü hâl ilân etti. Bu bağlamda insanların sağlığına vurgu yaparak Başmüftülük de olağanüstü hâlin devam ettiği sürece camilerde Cuma namazı kılınmamasına karar verdi. Buna rağmen camilerin kapatılmayacağını, ezanların okunmaya devam edeceğini açıklayan Başmüftülük, camilerde bir müddet cemaatle namaz da kılınmayacağını açıkladı. Bu durumda isteyenler kendi başlarına camilere gidip namaz kılabilir, dua edebilir. Fakat 60 yaş üzeri ve kronik hastalıkları bulunan kişilerin camilere gitmesinin sakıncalı olduğunu açıklayan Başmüftülük, ilgili birimlere camilerde gerekli hijyenik önlemleri almasını salık verdi. Oluşan ortamda Müslümanların temizlik konusunda daha da titiz olmaları, gerekli tedbirleri alıp ibadetlerini evlerinde yaparak Allah güvenmeleri öğütlendi.

RAZGRADLI GÖRME ENGELLİSİ KUR'ÂN OKUYOR

Razgrad Bölge Müftülüğü, din görevlisi İbrahim Topuz'un gayretleriyle Çukurova (Traپیште) köyünde yıllık Kur'an kursu düzenlemektedir. Kursta katılan öğrenciler elifbâ, sure ve dualar öğrenmenin yanı sıra ezan okumayı da öğrenmektedir. Ayrıca Kur'an mealini okuyup ilmihâl bilgileri de öğrenmektedirler.

Yaklaşık 15 çocuk ve 10 kadının katıldığı Kur'an kursuna doğuştan görme engelli olan 32 yaşındaki Mehmed Mehmedov da devam etmektedir. Şumnu Üniversitesi müzik bölümünde okuyup piyano uzmanı olan Mehmed, Kur'an kursunun en çalışkan ve öğrenmeye meraklı öğrencilerden biridir. Kursu ziyareti esnasında onun gayretlerini gören Bölge Müftüsü Mehmed Alâ, kendisini takdir etmek amacıyla görme engellilere özel hazırlanmış olan Braille alfabesiyle yazılmış Kur'an-i Kerim hediye etti. Aldığı hediyeden dolayı çok duygulanan Mehmed, görmemenin Kur'an okumaya engel olmadığını, asıl körlüğün Kur'an okumamak olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

КАК ДА ДЪРЖИМ ОРУЧА, ЗА ДА НЕ ГО ИЗПУСНЕМ?

В езика ни има изрази, които будят интерес. Например: „кланяме намаз“, „даваме зекят“, „извършваме хадж“, „изпълняваме музика“, но „оруча държим“ или „спазваме“... Защо не „кланяме“ или „извършваме“ например оруча? А как го „държим“ или „пазим“?!

Всъщност думата „оруч“ е с персийски произход, деформиран вариант на „рузе“ (оруч), която е производна на думата „руз“ (ден). Този израз е пренесен в турския, а след това заимстван и от мюсюлманите в страната ни, чийто майчин език е българският. В персийския думата „оруч“ се съчетава с думата „държа“. Същото е и в турския език. Когато погледнем езика на Корана – арабския, разбираме, че в етимологията на думата, обозначаваща оруча, т.е. думата „савм“, или в множествено число „сиям“, се съдържа „отдалечаване, предпазване, себеудържане“. Още повече, в арабския език началото на времето, в което започваме да говеем, се нарича „имсак“, означаващо „да държа“. Речниковото значение на тези изрази, които се съдържат и в речника на мюсюлманите в България, показва, че оручът означава „себеудържане, възпиране“.

В религиозен аспект понятието оруч означава от рано сутрин (имсак) до залеза на слънцето (ифтар) да се предпазим, да спрем себе си и да се удържим от ядене, пиене и сексуални контакти. Изхождайки от изискванията на ислямското право (фъкх-уз-захир), това е основното и е достатъчно за извършването на тази обязаност, но от гледна точка на съвършеното изпълнение, което се изразява в спазването на вътрешните, духовните изисквания

(фикх-ул-батин) в дълбочина, горепосоченото определение е недостатъчно, или по-точно това е началният праг. Защото целта на оруча е да направи човека по-извисен в духовно и морално отношение, по-богобоязлив и отговорен в личен и социален план. Затова е необходимо всички органи на човека да спазват оруч, тъй като иначе ще се сбъдне това, за което нашият Пейгамбер ни предупреждава: „Само ще се гладува и жадува“.

За пълноценното спазване на оруча много е важно да се „държи“ езикът. Нашите баби и дядовци, когато бяха оручлии, казваха, че „устата е затворена“. Също така в езиковата ни култура се среща и изразът „запечатване на устата през месец рамазан“, а оручлията бива наричан „човек със запечатана уста“. Тоест оручлията не яде и не пие нищо, но също така езикът му не говори безполезни и лоши неща. А това означава оручлията да си „запечата“ устата за лъжата, клеветата, клюките, злословията, обиждането и други подобни словесни действия, които раняват сърцето и погазват правото на човека. Дори понякога човек трябва да не говори от страх да не изрече нещо невярно. Ненапразно личностите, които се стремят да се сблизят с Аллах, следват принципа малко храна, малко думи и малко сън. По този начин те пречистват сърцата си и се извисят в духовно отношение. Нека и ние да ги следваме, да държим оруча, както подобава, за да не изпуснем това, с което той ще ни дари и облагороди.

Останете с мир, здраве и спокойствие...

Ведат С. Ахмед

СЪДЪРЖАНИЕ

- 02 Науката няма да ти даде част от нея, докато ти не отгледеш целия си живот на нея
- 05 Оручът и здравето
- 06 Да превърнем гуетата в ибадет

- 08 Да влезем в женетата през „парадния“ вход Рейян
- 10 Ползи от оруча
- 12 Заразните болести и епидемии?
- 14 На колело през Гърция-III
- 16 Казанлъшката гжамия
- 17 Махмуд Хамид Ефенди от Неврокоп (XIX в.)
- 18 Накратко

Брой 4 (304)

Април 2020
Година XXX

ISSN: 1312-9872

Издател

МЮСЮЛМАНСКО
ИЗПОВЕДАНИЕ
Главно мюфтийство

Вид издание

Месечно, периодично

Главен редактор

Ведат С. Ахмед

Редакционна колегия

Джемал Хатип

Д-р Исмаил Джамбазов

Д-р Кадир Мухаммед

Мурад Бошняк

Мухаммед Камбер

Технически редактор

Салих М. ШАБАНОВ

Контакти

София 1000

ул. „Братя Миладинови“ 27

Списание „Мюсюлмани“

Тел.: 02/ 981 60 01

Представителства

Мюсюлмански настоятелства

Районни мюфтийства

Online

www.grandmufti.bg
muslumani@grandmufti.bg

Печат:

Sky Print

Абонаментни цени

Годишен: 24,00 лв.

Шестмесечен: 12,00 лв.

НАУКАТА НЯМА ДА ТИ ДАДЕ ЧАСТ ОТ НЕЯ, ДОКАТО ТИ НЕ ОТДАДЕШ ЦЕЛИЯ СИ ЖИВОТ НА НЕЯ

Интервю с г-н Джемал Хатип – началник-отдел „Издателство“ на Главно мюфтийство

► **Уважаеми г-н Хатип, как започна Вашето рихле (пътешествие) в света на ислямските науки?**

Най-напред искам да благодаря на Аллах Теаля, че е отредил да се родя в мюсюлманско семейство, което ми е дало възможност да израсна като мюсюлманин и да се запозная с исляма още в началото на моя живот. Като малки баба ми, Аллах рахмет ейлесин, ни събираше и ни разказваше истории за пейгамберите на Аллах, за последния Му Пратеник Мухаммед (с.а.с.) и неговите сахабии. Бяхме на шест-седем години, когато заедно с моите братовчеди и други деца от селото започнахме скришом да ходим на Коран-курс при дядо ми Рифат Хатип (рахметуллахи алейх). Той ни учеше да четем Корана въпреки риска да бъде преследван от властите на тоталитарния режим. Трудно беше тогава. Всичко се правеше скришно. Дядо ми имаше само една Елиф-ба и един Коран, на които трябваше да се редуваме един по един, в определен час, за да четем. А и ние понякога бягахме и се криехме от него, за да не ни кара да учим. Все пак в продължение на няколко години успя да ни научи малко или много да четем от оригинала Свещения Коран. След падането на тоталитарния режим през 1989 г. в Рибново се организираха няколко Коран-курса. В началото посещавах Коран-курса, който беше ръководен от Муса Али ходжа, на следващата година минах в групата на Джемал

Джемал Хатип е роден през 1978 година в с. Рибново, обл. Благоевград. Там завършва основното си образование. През 1992 г. се преселва в гр. Бурса – Турция, където работи като сладкар. В края на 1998 г. получава сертификат за майстор-сладкар и професионална диплома по хотелиерство, ресторантьорство и туризъм. Отбива военната си служба и през 2001 г. заминава за обучение в Кралство Йордания, където завършва 18-месечен курс по арабски език. През 2003 г. отива в Египет, където в гр. Кайро завършва средно образование и бива приет в световноизвестния ислямски университет „ел-Езхер“. След завършване на висшето си образование през 2013 г. се завръща в България. Същата година започва работа в отдел „Издателство“ на Главно мюфтийство като специалист, а от 2018 г. оглавява отдела. През това време завършва и Висшия ислямски институт в София.

Хамид ходжа (бивш мюфтия на Гоце Делчев), който ни преподаваше гладко четене на Корана и теджвид. Заедно с това посещавах и уроците по основни познания за ислямската религия „Ефал-и мукелефин и имихал“, които ни преподаваше Мехмед Хамид ходжаефенди (рахметуллахи алейх), който бе един от авторитетните ходжи на селото по това време.

През 1992 г. ние се преселихме в Турция, където продължих да се интересувам от исляма и ислямските науки. През 2001 г. се срещнах с един от сегашните преподаватели във Висшия ислямски институт, който ме посъветва да продължа образованието си. Послушах го и заминах за Кралство Йордания, после за Египет и така продължи моето пътешествие.

Бащата Мехмедали Хатип чете Фатиха на гроба на дядото Рифат Хатип

► **В България има хора, които са учили в различни арабски държави, но Вие сте от малцината, които са учили в Египет. Какви са Вашите впечатления за тази страна и за образованието там?**

Останах в Египет почти десет години. Началото винаги е трудно. Там се наложи заедно с обучението да практикувам и сладкарската професия, която придобих в Турция, тъй като трябваше да изхранвам семейството си. Това ми даде възможността да се слеза с обикновените хора, да ги обикна и да се запозная с тяхната култура. Опознах добре тази страна и мога да кажа, че както хората, така и културата ѝ вече не са чужди за мен... Що се отнася до образованието там, то е като всички други в чужбина. Ислямската теология, която ние определяме изучаваме, е малко по-трудна, тъй като се учи по-обширно и на чужд език. Студентите също са повече, всичко останало е еднакво.

► **Да се върнем тогава отново в България... Ръководите отдел „Издавателство“ в Главно мюфтийство, в какво се състои Вашата работа тук?**

Нашият отдел организира дейността, свързана с печатните издания на Институцията. Контактна с автори, преводачи, редактори и издателски организации и институции. Осъществяват се връзки с печатници, издателски къщи, базари на книгата и т.н. Занимаваме се с писане, преводи, редакции, отпечатване, превозване и разпространение на готовия продукт. В отдела се изготвят също годишни планове, проекти и доклади за дейността му. При нас се

подготвят списание „Мюсюлмани“ и неговата детска притурка „Хилял“.

Понастоящем персоналът на отдела се състои от трима души – началник на отдела, технически редактор и стажант. Но трябва да добавя, че заедно с редовния персонал, ние имаме и редица сътрудници, които ни помагат в подготовката на печатните издания. Освен това голяма помощ ни оказва и Комисията по издателска дейност към Висшия мюсюлмански съвет. Тук е мястото да отбележа, че скоро загубихме д-р Исмаил Джамбазов, който бе член на Комисията и имаше голям принос за развитието на издателската дейност, Аллах да го дари с милост.

► **Как се издава една книга и какви са процесите, през които тя минава, преди да достигне до читателите?**

Издаването на една книга е доста труден и дълъг процес, за който мнозина от читателите не знаят. В повечето случаи те не знаят, че преди да достигне една книга до тях, тя минава през ръцете и погледите на доста хора освен на автора. Даже при нас е малко по-трудно.

Първоначално всяка книга, която се предлага на нашия отдел, се насочва към Комисията по издателска дейност. Там тя се разглежда от нейните членове и се подготвя експертиза, според която се решава нейната съдба – да се коригира от автора, да се редактира от редактори или да се откаже издаването ѝ. При одобрение от Комисията изискваме от автора или преводача писмена декларация за отстъпване на авторските права или правата на превода. След като определена книга се приеме от Коми-

сията, тя се включва в проектоплана на отдел „Издавателство“ и се започва с работата по нея. Дава се задължително на ислямски теолог за религиозна (научна) редакция, след това минава през редактор стилист и бива върната още веднъж за преглед в отдела. След този преглед книгата се праща за предпечатна подготовка, а след нея следва още един бърз преглед, за да се провери изправността на предпечатта. Ако всичко е точно, се дава заявка за Международен стандартен номер (ISBN) и се изчисляват разходите за книгата, според които се определя нейната цена. Книгата се изпраща за печат, а след това се разпространява из страната чрез районните мюфтийства, имами и настоятелства, както и чрез някои книжарници и директно от отдела чрез куриерски услуги.

► **Казахте определяне на цената и се сетих, че понякога някои хора казват: „Тези книги идват безплатно в Мюфтийството, защо не ги раздават?“ или „Книгите на Мюфтийството са много скъпи“ и подобни... Какво ще кажете за това?**

Да, наистина има такива хора, но аз не приемам техните критики за градивни. Трябва да отбележа, че 90% от книгите, които ние издаваме, се издават чрез приходите от продажбата на издадената преди това литература. Освен това трябва да се знае, че няма „безплатна книга“. Отпечатването на всяка книга, както посочихме и по-горе, е труден и скъп процес. И хората, които се занимават с това дело, знаят за какво става въпрос. Вярно е, че определени книги се спонсорират от мюсюлманската общност, и когато спонсорите заявят, че спонсорират издаването на

Комисия по издателска дейност

дадена книга и искат тя да бъде разпространена безплатно сред мюсюлманите, ние изпълняваме тяхното условие и пишем върху корицата на книгата, че се раздава безплатно. Но има и такива случаи, когато издаването на определена книга се финансира отчасти или с цел подпомагане на издателската дейност на Мюсюлманско изповедание. Тогава също пресмятаме разходите и разпространяваме съответната книга на много по-ниска цена от пазарната ѝ стойност. И ако се направи кратка справка на книжния пазар, ще се види, че цените на нашите книги са едни от най-ниските. Тук трябва да отбележа, че в процеса на издаването на книгите се полага немалко доброволен труд или със символично заплащане, затова изразявам благодарността си към всички, които допринасят за подготовянето и издаването на книгите.

► **Доколкото ни е известно, в петгодишния план на отдела беше заложено подготвяне и издаване на основни източници. В този дух през 2018 г. стартирахте проект за превод и отпечатване на „Кутубу ситте“ (Шестте основни сборника с хадиси). Как върви този процес, кои участват в него?**

Този проект е един от дългогодишните и ако може така да се каже, трудни проекти, които бяха планирани и стартирани в началото на петгодишния мандат на сегашното ръководство на Изповеданието. В момента в проекта вземат участие девет човека, завършили ислямска теология в различни ислямски страни и у нас.

Проектът се финансира изцяло от фонд „Рисале“, който беше основан в началото на 2018 г. с цел под-

помагане издателската дейност на Изповеданието. Коего ще рече, че изцяло се финансира от даренията на мюсюлманската общност. По проекта до момента са изразходвани около 20 хиляди лева. Елхамдулилах, вече сме превели повече от два тома на сборника „Сахих-и Бухари“ и почти сме готови с превода на „Сахих-и Муслим“. Смятам, че до края на годината ще успеем да издадем поне първи том от сборника на имам Бухари, за което очакваме помощта на нашите читатели. Тук е мястото да подчертая, че един от първите дарители на фонда беше д-р Исмаил Джамбазов, който дари веднага цялата парична сума, която му беше връчена с наградата „Ходжазаде Мехмед Мухийидин ефенди“ през 2018 година.

► **Г-н Хатип, дотук говорихме за книгите, но искам да Ви попитам: четат ли според Вас хората днес? Какво ще посъветвате нашите читатели?**

Не мога да отговоря с точност на този въпрос, тоест да определя в процент четящите и нечетящите хора в об-

ществото, но мога да кажа, че намалява тиражът на книгите, които издаваме. Но въпреки това изданията ни остават популярни сред нашата общност, а немалък брой немюсюлмани също се интересуват от тях. Все пак се знае, че младите хора днес прекарват по-голямата част от времето си пред компютъра или телефона, но със сигурност някои от тях правят това, за да придобият определени знания. Тук е по-важно човек да се старее към придобиването на полезни знания – било то от учител, книга или интернет. Може би с течение на времето хартиените носители ще изчезнат напълно, но средства за придобиване на наука ще има винаги...

Първоначално всички ние трябва да се молим на Всевишния Аллах да ни напъти по правия път и ни дари с ползотворна наука, която ще бъде от полза както за нас самите, така и за обществото. После, ако моят съвет ще бъде полезен за някого, искам да го посъветвам да не учи религията си от социалните мрежи, а да я научи оттам, откъдето са я научили нашите предци – задължително с книга, писалка и учител. И както казва имам Ебу Юсуф: „Всеки, който търси наука без учител, ще се заблуди... И науката няма да ти даде част от нея, докато ти не отдадеш целия си живот на нея“. Това правило важи както за религиозните науки, така и за всички останали.

► **Благодаря Ви, че отделихте време за нас и нашите читатели!**

Моля! Аз Ви благодаря за предоставената възможност.

Коран курс 1993 - с ръководител Джемал Хамид

ОРУЧЪТ И ЗДРАВЕТО

АЛИ СВИРЬОВ ИМАМ-БАИЗ В РМ - СТАРА ЗАГОРА

Всяка повеля на Аллах Теаля съдържа полза за физиката и духовността на човека. В Корана Той ни пояснява ползата от говеенето оруд, казвайки: „**И да говеете е най-доброто за вас, ако знаете**“ (ел-Бакара, 2: 184). В този айт Аллах Теаля ни наставлява за доброто на нашето физическо и духовно здраве, посочвайки орудчато като важно средство за това. Тази повеля доказва чудото на Коран-и Керим да известява хората за нещата, които ще им бъдат от полза на дунята и ахирета.

Бъдете сигурни, че всеки човек има нужда от орудчато, за да пречисти тялото си. Лекарите в днешно време наставляват хората да гладуват/говеят периодично, за да се предпазят от болести. Ще спомена думите на американския учен Мак Фадон, който казва: „Всеки човек има нужда да говее, дори да не е болен, защото човешкото тяло е мишена на микроби и вредни химикали, които се съдържат в част от храните, особено ако тези храни са ГМО. Ако човек не говее, микробите в тялото се натрупват и започва да чувства отпадналоост, мързел, килограмите се увеличават и функциите на тялото се забавят. Един ден орудчато пречиства тялото за 20 дена след него, затова, ако искате да бъдете здрави, говейте!“.

Тези ползи от ибадета орудчато са пояснени в Корана и суннета преди 1400 години, но учените проумяват това отскоро. Интерес буди фактът, че учените са открили ползата от говеенето на човека в рамките на един месец в годината. Ето какво казва руският професор Ю. Николаев в книгата си „Гладуване за здраве“: „Всеки човек трябва да не яде и да не пие (т.е. да говее) четири седмици от всяка година, ако иска да се радва на здравето

си“. Субханеллах, ето и величието на Аллах Теаля, който е повелил това в Коран-и Керим, казвайки: „**Който от вас се окаже в този месец (рамазан), да говее през него**“ (ел-Бакара, 2: 185). По-добро от това, което Аллах Теаля е избрал за човека, няма да открием, нито пък някога ще съществува по-добър вариант за живот от избора на Аллах Теаля за нас.

Има хора и учени, които са разбрали истината за орудчато, спомената в Корана. Но има хора, които, когато им споменеш, че Аллах Теаля повелява орудчато, за да се пречистим и да бъдем здрави, те поглеждат подигравателно. А когато се разболеят или лекарите ги известят за ползите от говеенето, започват да вярват в него и да го изпълняват.

Важността на времето на орудчато, т.е. да бъде от имсак до залез слънце, и ползите от това за здравето също са установени от учения Д. Дрииник през 1964 г., който пише следното: „Лишаването от храна и вода [говеенето] трябва да бъде минимум от 12 до 18 часа на ден. Не трябва да бъде без прекъсване, трябва сутрин да

се нахрани добре [на сахур] и вечерта при залез слънце [на ифтар] да не се прекалява с храната, тогава тялото ще се пречисти тотално“. Това нещо Расулюллах (с.а.с.) ни известява в предание от Ебу Хурейра (р.а.), казвайки: „Не говейте последователно (два дена или повече без разговяване)“. Тогава сахабиите казали: „Но ти говееш последователно, о, Расулюллах?“ А той отговорил: „Вие не сте като мен, аз си лягам и Аллах ме храни и напоява“.

Също така Расулюллах (с.а.с.) ни наставлява да правим сахур и ифтар, казвайки: „**Моята общност ще бъде добре, докато избързват с ифтара и закъсняват със сахура**“.

По този въпрос лекарите казват, че храната по време на сахур и ифтар помага на мозъка да работи добре през деня и предпазва дробовете от микроби.

След като стана въпрос за ползите от орудчато за здравето, искам да спомена още някои от тях:

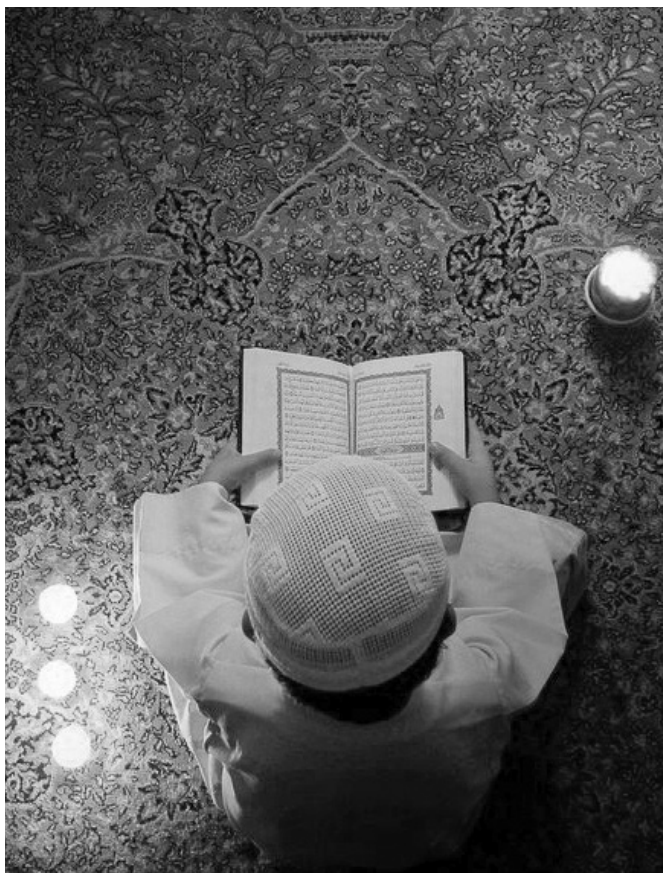
1. Орудчато успокоява тялото и заздравява органите му.
2. Дава възможност червата да се пречистят от остатъците от храната, защото при продължителното им оставане в организма те се превръщат в отровни вещества.
3. Спомага на сърцето да работи по-добре.
4. Органите изразходват енергията, пречистват се и се подготвят за своята мисия да работят безупречно и безпроблемно.
5. Мозъкът мисли по-разумно и обширно.
6. Орудчато разкроява кожата, премахва бръчките и подмладява.

С ЧИСТО НАМЕРЕНИЕ ДА ПРЕВЪРНЕМ ДИЕТАТА В ИБАДЕТ

Д-Р АХМЕД ЛЮТОВ, ДОКТОР ПО СОЦИОЛОГИЯ НА РЕЛИГИЯТА

Аллах Теаля е предписал говеенето на всички хора през всички епохи на човешката история. Всеизвестно е, че говеене е имало във всички небесни религии, въпреки че се изпълнява по различни начини. Знаем, че Аллах е повелил: *„О, вярващи, предписано ви е говеенето, както бе предписано и за онези преди вас, за да се побоите“* (ел-Бакара, 2: 183). Но виждаме, че според едни говеенето е ибадет, а за други то е само спазване на определена диета. Съществената разлика се основава на възнамерението и целта на въздържанието. Нийетът (възнамерението) превръща диетата в ибадет и чрез ибадета оръч се постига възнаграждение от Аллах, както душевно, така и физическо здраве, за което се спазва определена диета.

В исляма говеенето, или държането на оръч, е един от петте задължителни основни ибадета (богослужения). Оръчът за мюсюлманите е въздържание, повелено от Аллах за: *„...определени дни. А който е болен или на път, се издължава в други дни. А за които не могат, се полага откуп: да нахранят човек в нужда. А който по своя воля стори благо, това е най-доброто за него. И да говеете е най-доброто за вас, ако знаете“* (ел-Бакара, 2: 184). От тази повеля можем да си направим извода, че всеки вярващ е задължен да държи оръч в определени дни

(един месец). Този месец в исляма е точно определен: *„Рамазан е месецът, през който беше низпослан Коранът за напътствие на хората и с ясни знаци от напътствието и разграничението. Който от вас стане свидетел на този месец, да говее през него, а който е болен или на път – да се издължи в други дни. Аллах иска да ви улесни и не иска да ви затрудни, а да завършите докрай определените дни, да възвеличите Аллах за онова, с което ви е напътил, и да сте признателни“* (ел-Бакара, 2: 185). Ако човек има извинителна причина, която да не му позволява да говее в определеното време, задължението да говее един месец или пропуснатите дни си остава.

тите дни си остава.

Както беше отбелязано, спазването на оръч през месец рамазан е задължителен ибадет за мюсюлманите. От друга страна обаче, човешкият организъм има необходимостта един месец годишно в определени времена да гладува. Но говеенето не е само неконсумиране на храни и напитки. То е ибадет, който се възнаграждава от Аллах и цели духовно и морално усъвършенстване. В този дух в един достоверен хадис нашият Пейгамбер ни наставлява: *„Който държи оръч, да не спори, да не лъже, да не изрича лоши думи, дори ако някой се заяжда и го обижда, да отговори само с думите: „Аз говея!“ и да замълчи“*. В друг хадис той казва: *„Който държи оръч в месец рамазан и стои далеч от забранените неща, Аллах ще му опрости всички*

ки минали грехове“.

Говееето е възпитание не само на организма, но и на душата. То се изпълнява пълноценно при съблюдаване действията на очите, езика, движенията и т.н. Говееето учи на търпение и контролиране на желанията на тялото, но и на страстите на душата. Всичко това, за да бъде пълноценно, смислено и полезно, трябва да се извършва с възнамерение за ибадет и за спечелване задоволството на Всевишния Аллах. В противен случай то е само гладуване, както е посочено в хадиса: *„Много хора държат оруч, но за тях остава единствено гладуването. Много хора изпълняват цели нощи молитвата (теравих), но за тях остава само безсънието“*. Именно това е разликата между диетата и говееето. Диетата има физическо естество, докато оручът има и духовен характер, затова пречиства и душата.

Всяко говееене оруч е диета, но не всяка диета е оруч. Аллах Теаля оценява делата на хората според нийета им. За да постигне целта си, оручът трябва да се изпълнява като ибадет и с мисълта за постоянното наблюдение на Аллах. Тогава идват и другите ползи и блага за човека като здравето например.

В един достоверен хадис Мухаммед (с.а.с.) казва: *„Дръжте оруч, за да бъдете здрави“*. В нашето ежедневие се срещаме постоянно с хора, които се опитват по някакъв начин да спазват определени диети, за да са здрави и да се предпазят от болести. Ограничават храната и по някакви съображения се лишават от определени храни. Един френски лекар сравнява организма на човека с резервоар и препоръчва този резервоар да се почиства един път годишно.

Нека се възползваме от оруча, за да подсилим духа си, да подобрим моралните си качества и да укрепим здравето си. Тъй като оручът в месец рамазан в началото е милост, по средата е опрощение и накрая е средство за спасение от огъня на джехеннема. Аллах Теаля да ни отреди да спазваме оруч, а не само определена диета или безполезно гладуване. Нека през този месец да се молим често със следната дуа: *„О, Аллах! Ти Си Опрощаващ, обичаш опрощението, опрости и мен!“*.

СВЕЩЕНИЯТ МЕСЕЦ РАМАЗАН

Ето, красива луна се появи,
известява ни най-хубавите дни.
Най-свещеният месец пак пристигна
и рахметът отново ни застигна.

В благодатните за нас ранни зори
вече са светли прозорците наши.
Вярващите прекръсват сладкия сън,
за да закусят за идващия ден.

Въпреки дългия рамазански ден,
всеки се чувства като новороден.
Тъй като бърза да направи добро,
пазейки себе си от всякакво зло.

Привечер софрите ни се подреждат
и всички вкуснотии се нареждат.
Искрено и звучно дуи се четат
и с малка фурма се засища гладът.

И ето пак луната заблестява,
всеки към джамията се насочва.
Всички заедно в храма се събират
и теравих намаз те изпълняват.

Докато молитвата си извършват,
единствено на Аллах се осланят.
Молят Му се за прошка и награда,
да ги нагости в градините на рая.

Това е месецът най-благодатен,
милост от Всемиловичивия за мен.
Ще ми липсваш, о, мой месец съкровен!
Моля те, още веднъж ела при мен!

Айше ЛАВЧИ

ДА ВЛЕЗЕМ В ДЖЕННЕТА ПРЕЗ „ПАРАДНИЯ“ ВХОД РЕЙЯН

Всеки мюсюлманин посреща и живее през месец рамазан според своята вяра. През рамазана, а и след това, неговите дела, постъпки, отношение, ибадет, абсолютно всичко е отражение на вярата в него. Пратеника (с.а.с.) е казал: „Ако моят уммет осъзнае стойността на рамазана, ще пожелае да продължава цяла година“.

Рамазан е месец на милостта, прошката и предпазването от огъня на джехенема. Той е месец на Корана, месец на уммета и на исляма. Жалко за всички, които не успее да стане малко по-богобоязлив, като пропусне и не се възползва от огромните предимства на този превъзходен месец. Представете си как го очакват бедните и умиращи от глад хора по света. Бедните от вашия град, село или квартал. Бедните и гладни, които знаят, че това е месец, в който мюсюлманите увеличават своята щедрост и загриженост. Представете си как го очакват богатите и щедри мюсюлмани, целящи спечелването задоволството и благоволенieto на Аллах. Представете си как го очакват добрите и възпитани деца, чиито родители са си заминали от този свят, желаещи да направят по-скъпоструваща дуа за своите покойни родители.

Богобоязливостта таква, която Аллах (д.д.) изисква от всички вярващи в края на месец рамазан, е тази, която ще оказва влияние през останалите еди-

надесет месеца на годината. Тази таква, чрез която вярващият ще се предпази от огъня, ще спечели благоволенieto на Аллах и ще заслужи Неговата милост.

Аллах (д.д.) ни е съобщил в Корана, че целта на говеенето през рамазан е да станем с по-висока степен на таква, т.е. да се издигнем. За Него най-достойният човек е най-богобоязливият, а тази богобоязливост се постига именно чрез искрено и отдадено говеене през месец рамазан, което ще остави отражението си и ще повлияе върху постъпките и през останалите дни от нашия живот.

Заповедта на Аллах (д.д.) за говеенето през месец рамазан е огромна чест за мюсюлманите и именно поради тази причина всеки искрено вярващ мюсюлманин трябва да отговори, както подобава: „За мен е чест и удоволствие, Господарю мой, да изпълня Твоята повеля!“. Така както са направили Пратеника (с.а.с.) и неговите сахабии. Предава се от Шубе, че Саад бин Ибрахим е казал: „*Веднъж Абдурахман ибн Авф говееше и когато му донесоха ифтарата, той прочете айета: „При Нас има окови и пламъци, и храна, която присяда, и болезнено мъчение“* (ел-Музземмил, 73: 12–13), след което плака дълго, докато не вдигнаха софрата, а той не бе вкусил нищо“. Затова нека всички, които се питат дали да говеят, да се замислят, имайки предвид, че

храната и водата по време на рамазан от хелял стават харам, а на ахирета храната е заккум, а водата бива кръв и гной.

През месец рамазан е низпослан Коранът и в този смисъл Ибрахим ен-Нехаи казва: „Ел-Есвед ибн Йезид обичаше всяка втора нощ от рамазана да привършва с четенето на целия Коран. Спеше само измежду акшам и ятсия. Извън рамазан той прочиташе Корана за шест нощи“. Нощите на този месец са изпълнени с благодат и нимет. Абдуллах бин Ебу Бекир ни дава прекрасен пример, като разказва, че е чул баща му да казва: „Когато през рамазан завършвах намаза, прислугата бързаше да подготви храната, страхувайки се да не настъпи зората“.

Щедростта през този месец също трябва да бъде увеличена. Имам Шафии заявява, че е желателно човек през рамазан да увеличи даренията за посрещане на нужди от първа необходимост. Това е следване на примера на Пратеника (с.а.с.).

Говееенето има за цел да ни направи по-добри, затова трябва да бъде чисто от лъжи, злословие, измами, клюкарстване. Омер бин Хаттаб е казал, че „говееенето не е само в това да оставим храненето и пиенето, а и лъжата, измамата и безделието“. В подкрепа на това Джабир бин Абдуллах е заявил: „Когато говеееш, нека говеят и зрението и езикът от лъжата и пороците, не безпокой прислугата, бъди спокоен и сдържан и нека дните, в които говеееш, да се различават от онези, в които не говеееш“. А според Меймун бин Мехран „изоставянето на храненето и пиенето е най-лесната форма на говееене“.

Искреният вярващ се стреми да се възползва максимално от благата на този месец, като го приема за дар и възможност да спечели честта да влезе в дженнета през вратата Рейян. Затова той се моли и се надява неговият ибадет да бъде приет от Милостивия.

Предава се, че Фадале бин Убейд е казал: „Ако знаех, че Аллах ми е приел едно добро дело, дори и да е с тежината на прашинка, това щеше да ми е по-скъпо от целия свят и всичко, което е по него, защото Аллах ни е съобщил, че „приема само от богобоязливите“ (ел-Маиде, 5: 27)“.

Нека бъдем сред онези, които Аллах Теаля е определил като муттекун!

ТЕРАВИХ НАМАЗ

ХАДЖИ МЕХМЕД ГЮНАЙ

Какъв е хукумът (шеруатската норма) за теравих намаз?

Той е суннет-и муккеде за мъже и жени.

Кое е доказателство за това?

Хадисът, в който Расулюллах (с.а.с.) казва: „Аллах Теаля ви постанови говееенето през него, т.е. рамазан, а аз ви определих за суннет кланянето на намаза в нощите му“ (Ахмед, 1/195).

Какъв е хукумът за кланянето на теравих намаз с джемаат?

Кланянето му с джемаат е суннет-и кифайе, защото е известно, че Расулюллах (с.а.с.) е кланял 11 рекята заедно с витир намаз (Ахмед, 1/191; Ибн Мадже, 1328).

Кое е времето за кланяне на теравих намаз?

Времето му е след ятсъ (нощния) намаз.

Може ли да се кланя теравих преди и след витир намаз?

Това е позволено.

Кое е най-превъзходното време за кланянето на теравих?

Най-превъзходното време е след изминаване на една трета от нощта или в полунощ.

Колко рекята е теравих намаз?

Двадесет рекята с десет селяма.

Какъв е хукумът да се кланя теравих намаз със сядане (кааде) на всеки два рекята, но отдаване на селям само накрая?

Намазът е валиден, но е мекрух.

Какъв е хукумът за изпълняване на целия теравих без сядане (кааде), освен това накрая преди селяма?

Все едно, че е изпълнен само два рекята.

Какъв е хукумът за четене на дуите „салли“ и „барик“ от имама при всяко сядане?

Имамът трябва да ги чете при всяко сядане, дори джемаатът да е отегчен.

Какъв е хукумът за човек, който изпусне теравих намаз?

Не е необходимо да го кланя наново – сам или с джемаат.

Какъв е хукумът за човек да кланя теравих, ако поради оправдателна причина не говее?

Теравих е суннет в определено време, а не суннет заради говееенето оруд, затова за всеки, който може да кланя дори само един ден от рамазана, е суннет да го направи. За пример може да се посочи жената, която се пречисти след месечен цикъл; пътникът, когато се прибере у дома, или болният, когато оздравее.

ПОЛЗИ ОТ ОРУЧА

РЕЙХАН КАРААЛИЕВ
ВАИЗ КЪМ РМ - ПЛЕВЕН

Благодаря на Аллах, казвайки елхамдулилах, за това, че ни напъти по пътя на исляма. Може би всички знаем айета, в който нашият Създател казва, че е създал джиновете и хората, за да Му правят ибадет. Когато обърнем внимание и разгледаме по-детайлно ибадетите, които сме длъжни да извършваме за спечелване задоволството на Аллах, отново поемаме дъх, за да благодарим на Всемиловичивия. Виждаме, че във всеки ибадет има полза за нас, хората, както духовна и здравословна, така и обществена. След като се замислим, осъзнаваме, че всяко нещо, което Аллах ни е позволил или забранил, е за наше добро, дори на пръв поглед да изглежда трудно за извършване. В този ред на мисли ще разгледаме един от най-великите ибадети, предписани за нас, мюсюлманите, а именно оруча. Но няма да навлизаме в подробности кой и при какви обстоятелства трябва да държи оруч, а ще разгледаме този ибадет от други аспекти.

На първо място, това е ибадет, който правим заради Аллах, както е и при другите ибадети. Подобно на намаза и оручът ни приобщава към една огромна общност – уммета на Мухаммед (с.а.с.). През месец рамазан над 1 милиард мюсюлмани се обединяват около едно важно дело, с което се цели спечелване задоволството на Всемогъщия Аллах, а именно говеенето. Най-прекрасното говеене, което не е дадено на нито една друга общност! Ние, когато говеем, освен че правим ибадет на Аллах, печелим изключително много и от здравословна гледна точка. С едно извършено дело печелим много ахиретски и земни ползи, Аллаху екбер!

Нека да се замислим малко... В днешно време в световен мащаб се сблъскваме с една опасна действителност, а именно затлъстяване на хората, ракови заболявания и всякакви други болести, които водят до деградация на обществото. Причините за тези проблеми са много, но една от основните са отровните храни и напитки, които консумираме. Тялото ни, колкото и да е силно, няма как да издържи на това напрежение от тази постоянна консумация. Като разгледаме по-детайлно здравословните ползи от говеенето, човек може да остане без дъх от удивление. Защото съвременната медицина не спира да открива нови и нови ползи от него. Като например: за един ден, в който се говее, човек изхвърля вредни токси-

ни от тялото си, които са събрани в рамките на десет денонощия. Т.нар. гладуване учените успешно прилагат при лекуване на рак. Човек, който не консумира храна от 3 до 30 дена, подобрява имунната си система, регулира холестерола, убива раковите клетки, забавя стареенето и т.н. Слава на Аллах, Който е загрижен за Своите раби и ни е предписал този прекрасен ибадет!

Оручът, освен че ни пречиства духовно и физически, също така осигурява благоприятни условия за приемане на дуата ни. Оручът е щит срещу джехеннемския огън – който говее един ден заради Аллах, бива отдалечен на 70 години разстояние от джехеннема. Една от дженнетските врати е специално за тези, които са държали оруч. Това са все неща, за които ни е информирал Мухаммед (с.а.с.).

Заедно с това оручът играе важна роля и в човешките взаимоотношения. Например при говеенето през месец рамазан богатите най-добре могат да разберат положението на бедните, като се лишават от храна, вода и други удоволствия. Така човек става много по-съпричастен към проблемите на другия. Това е и още една мотивация за даването на зекят на бедните от страна на богатите.

Оручът е също много добро средство за борба с нефса и неговите желания. Пример за това са думите на Мухаммед (с.а.с.), който насърчава хората, които не могат да се оженят, да държат оруч, за да се предпазят от прелюбодеяние зина. Без съмнение, това е най-добрият лек за укротяване на страстите.

От всичко, казано дотук, най-важното нещо, което трябва да разберем, е, че всеки ибадет се прави заради Аллах и с цел спечелване на Неговото задоволство. В противен случай, дори и да има ползва за дунята, в ахирета ще сме от губещите, „а отвъдният живот е по-хубав и вечен“ (ел-Аля, 87: 17). Също така това е и един много ефективен начин за превъзпитаване на душата и притъпяване на нейните постоянни прищевки. Оручът е един добър учител, който поставя хора от различни сфери на живота, с различни финансови възможности в едно и също положение, като ги учи да бъдат съпричастни към проблемите на другите.

ТЪРПЕНИЕ И ЗА СПЕЧЕЛИЛИЯ... И ЗА ИЗГУБИЛИЯ...

АЙШЕ ХАМЗА СТУДЕНКА ВЪВ ВИИ

Аллах повелява: „И благовествай търпеливите, които, щом беда ги сполети, казват: „Ние на Аллах принадлежим и при Него се завръщаме“. Изхождайки от този аят от Свещения Коран, ние разбираме, че търпението е една от най-високите добродетели, с които Всевишния Аллах е дарил искрените Си раби. Търпението е един от основните показатели, чрез които се откроява вярващият от онзи, който не приема отреденото му от Аллах.

За да бъдем в хармония с Всевишния Аллах, със себе си и с хората около нас, ние трябва да проявяваме търпение във всеки един момент от нашия живот. За съжаление, човек все по-рядко е склонен да проявява търпение и точно този недостатък го превръща в раздражителен, неспокоен и дори гневен за това, че не става онова, което желае. Замисляйки се върху това, разбираме колко лесно човек може да изгуби търпение и да се предаде на отчаянието. А това всъщност е основната задача на нашия най-голям враг – шейтана. Негова основна цел е да породи в душата ни отчаяние и по този начин да ни накара да изгубим търпението и вярата си в Аллах.

Всъщност човек е най-нетърпелив към онези, които обича, и най-вече към Всевишния Аллах, когато иска от него. Случва се да пожелаем нещо от Всевишния Аллах с очакването, че Той веднага ще отговори на нашите желания и на мига ще ни даде пожеланото. И ако Той забави или изобщо не ни го даде, си казваме, че Аллах не е приел нашата дуа, или дори нещо по-лошо: „Аллах ме забрави“. Нима Аллах ще ни забрави или ще ни лиши от нещо, което е добро за нас? Не, в никакъв случай. С това Той или изпитва нашето търпение, или не ни дава желаното, защото в него няма хаир за нас. И тук е мястото да си припомним словата на Всевишния Аллах: „И може да мразите нещо, а то да е добро за вас. И може да обичате нещо, а то да е зло за вас. Аллах знае, вие не знаете“ (ел-Бакара, 2: 216). Каква по-голяма утеха

от словата на Аллах, които целят да засилят нашето търпение и доверие в Него, вярвайки, че това, което Той е отредил за нас, е по-добро от онова, което ние желаем за себе си.

Впрочем, ако ние погледнем назад във времето, ще се натъкнем на редица примери, които извеждат търпението като висша добродетел, заради която Аллах обича и възнаграждава. Да вземем например Асийе – съпругата на Фараона. След като той разбрал за непоколебимата ѝ вяра в Аллах, заповядал на хората си да я изкарат на улицата, да завържат ръцете и краката ѝ и да я бият, докато не умре. Въпреки тежкото положение, в което се намирала, тя останала непоколебима във вярата си към Аллах и в търпението си, уповавайки се Нему с думите: „*Господарю мой! Построй ми при Теб дом в дженнета и спаси ме от Фараона и от неговите дела, и от неговите хора – угнетители!*“ (ет-Тахрим, 66: 11). С усмивка на лице тя произнесла тези думи и се обърнала към Аллах. Хората на Фараона я наблюдавали объркани, те я удряли, а тя се усмихвала. Търпението и вярата в Аллах били причината с усмивка на лице тя да отговаря на тези нечовешки страдания.

Този пример със съпругата на Фараона е само един от многото, чрез които Всевишния Аллах ни показва важността и достойнствата на търпението, с което човек намира щастие и утеха, припомняйки си словата Му: „И не губете надежда за милостта на Аллах, само невярващите хора губят надежда“.

КАКВО НИ КАЗВА ИСЛЯМЪТ ЗА ЗАРАЗНИТЕ БОЛЕСТИ И ЕПИДЕМИИ?

ДЖЕМАЛ ХАТИП ИСЛЯМСКИ ТЕОЛОГ

Предвид дните и ситуацията, която преживяваме, мюсюлманите се питат: „Какво ни казва ислямската религия за заразните болести и епидемии и какви мерки трябва да предприемат мюсюлманите в подобни ситуации?“.

Най-напред трябва да споменем, че ислямската религия, както и всички останали, не е дошла да лекува физическите болести на човечеството, а и Коранът не е медицинска книга, която ясно да ни учи как да действаме в подобни ситуации. Но понеже както ислямската религия, така и Коранът предначертavat начина на живот на човека и са всеобхватни за всички времена, тълкувателят на Корана и прилагачият на практика исляма Пратеник на Аллах (с.а.с.) е показал в своя житейски пример – суннета, какво трябва да е поведението на мюсюлманина в такива критични моменти.

ИСЛЯМСКАТА РЕЛИГИЯ НИ ЗАПОВЯДВА ДА СЕ ЛЕКУВАМЕ

Един ден Пратеника (с.а.с.) чул, че някой от неговите сподвижни-

ци бил болен, и решил да го посети. Когато пристигнал в неговия дом, всички, които се намирили там, се зарадвали и поискали от Мухаммед (с.а.с.) да направи дуа за болния. Той пристъпил към него, поговорили си, после отправил дуа към Аллах и поискал от Него шифа, лечение за болния... Не след дълго решил да си тръгне, но преди това се обърнал към близките на болния и им казал: „Търсете му лечител...“. Когато чули това, те се спогледали един друг, все едно искали да кажат: „...и защо да търсим лечител, след като Пратеника вече направи дуа за него?“. Той забелязал това и им казал: „Лекувайте се, о, хора! Наистина за всяка болест, която Аллах е изпратил, е изпратил лек“ (Бухари).

Без съмнение, Коранът е шифа. Защото Аллах повелява: „И низпославаме в Корана това, което е изцеление и милост за вярващите“. Но от това знамение не бива да се разбира, че Коранът е директният лек и изцеление за всички болести, а че той, заедно с душевните болести, лекува и телесните, като

насърчвава вярващите да напредват в науката и да се борят с болестите чрез нея. Както казахме и по-горе, ние виждаме това на практика в живота на Мухаммед (с.а.с.), който в друг хадис ни учи, че „Аллах Теаля е добър и обича само доброто; Той е чист и обича чистотата“ (Тирмизи).

ПЕЙГАМБЕРА (С.А.С.) УЧИ МЮСЮЛМАНИТЕ НА ЧИСТОТА, КОЯТО Е ОСНОВАТА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Той насърчавал мюсюлманите да се къпят най-малко един път в седмицата (в петък сутринта). Да мият ръцете си преди ядене и след него и задължително – след като излязат от тоалетната. Обърнал внимание върху това, че абдестът, който взема мюсюлманинът за петкратния намаз, при който се измиват всички открити части на тялото, прилича на река, която тече пред вратата на вярващия и той се пречиства пет пъти на ден в нея – физически и духовно. Насърчва вярващите да чистят зъбите си и да режат ноктите си редовно. Искал от тях да пазят имунната си систе-

ма силна, като им заръчал да се хранят със здравословни храни – мед, стафиди, фурми и др., както и да спортуват (Бухари).

ПРЕДПРИЕМАЛ ПРЕВАНТИВНИ МЕРКИ

За да предпази мюсюлманите и останалите хора от заразни болести, Мухаммед (с.а.с.) е заповядал на вярващите да ядат хелял и чисти храни (Тирмизи); да се покрива храната, която остава, и да се затварят с капак съдовете с вода (Ахмед и Муслим). Забранявал да се замърсяват течачите води и местата, където хората се отбиват за почивка. Понякога не одобрявал няколко човека да пият от един и същи съд един след друг, освен ако това не е наложително (Хаким).

При опасност от заразни болести вземал по-сурови мерки, дори налагал карантина

При заразни болести Пратеника (с.а.с.) препоръчал: „Болният да не отива при здравия!“ (Муслим). При по-голяма опасност от зараза той казал: „Не приближавай болния повече от едно копие или две (т.е. около два-три метра)“ (Ибн Каййим, Тъбб-ун-Небеви). Придържайки се към повелята на Свещения Коран „...и не се хвърляйте със собствените си ръце към гибелта...“ (ел-Бакара, 2: 195), той заповядал: „Когато чуете за епидемия в определено място, не влизайте там, а ако сте вече там, не го напускайте“ (Бухари, Муслим).

Така направил и Омер (р.а.), когато разбрал, че в Шам бушува епидемия. Той събрал онези от сподвижниците на Мухаммед (с.а.с.), които били с него, и се посъветвал, а след като разбрал за повелята на Пейгамбера (с.а.с.), спомената в горепосочения хадис, решил да се върне обратно. Някои от придружаващите сметнали, че Омер (р.а.) се е уплашил от смъртта, и казали: „Нима бягаш от съдбата на Аллах, о, Омер?!“, а той им отвърнал: „Бягам от една съдба на Аллах към друга, пак предопределена от Него“. С това той искал да покаже, че в подобни случаи не е разумно да се правим на герои, а да следваме инструкциите на по-учените от нас и да се пазим от заразата и лошото, което може да ни сполети.

Заедно с всичко това Пратеника (с.а.с.) поучавал своите сподвижници как да отправят дуа към Всевишния Аллах и да търсят помощ от Него, като ги насърчавал да го правят всяка вечер, когато си лягат, и всяка сутрин, когато стават. Наблягал върху четенето на сура ел-Фатиха, в която се казва: „В името на Аллах, Всемилостивия, Милосърдния! Хвала на Аллах – Господаря на световите, Всемилостивия, Милосърдния, Владетеля на Съдния ден! Само на Теб служим и Теб за подкрепа и помощ зовем. Напъти ни по правия път, пътя на онези, които си дарил с благодат, а не онези, над които тегне гняв, нито заблуждаващите се!“.

Молим се на Аллах Теаля да опази всички нас, нашата страна и цялото човечество от злоото на заразните болести и да ни дари със здраве и шифа.

ОРУЧ И ЗДРАВЕ

Инсулиновите инжекции, които си бият диабетиците, развалят ли оруча?

Дали инжекцията разваля оруча, или не, може да се прецени единствено според предназначението ѝ. Инжекциите се бият с цел лечение, облекчаване на болките, повишаване на имунитета и силата на организма или за неговото подхранване. Онези от инжекциите, които не се бият с цел подхранване на тялото или изпитване на удоволствие (като опиум), не развалят оруча, тъй като те не се приемат в рамките на храната и пиенето. Но ако инжекциите са подхранващи или предоставящи удоволствие, тогава го развалят. И понеже инсулиновите инжекции, употребявани от диабетиците, не спадат към този вид, не развалят оруча. От друга страна, когато компетентни лекари поставят диагноза, че оручът може да влоши здравето на определен пациент, той може да не спазва оруч през месец рамазан. При такъв случай, ако човек има надежда, че в бъдеще ще оздравее, оставя оруча си за каза (т.е. за отговяване), а ако няма такава надежда, тогава дава откуп фидйе за всеки ден от месец рамазан. Ако оручът вреди на здравето на диабетиците, които са зависими от инсулина, те също могат да не спазват оруч и да дават фидйе.

Разбиването на бъбречен камък разваля ли оруча?

Разбиването на бъбречен камък, в случай че не се инжектира подхранващо вещество в тялото на човек, който спазва оруч, не разваля оруча му. Това е така дори ако при операцията изтече кръв в бъбреците му.

И все пак Аллах Теаля знае най-добре!

НА КОЛЕЛО ПРЕЗ ГЪРЦИЯ-III

КОРИНТ

Напуснах Спарта и поех на север към Коринт, налягах се тук историята на Древна Гърция да е запазена повече. Не знаех, че Древният Коринт е извън очертанията на съвременния град, затова останах учуден, когато на кръстопът видях табели, посочващи към двата града. Насочих се към древния, а той – ограден и с надпис на входа: „Влиза се поединично“ и това се извършваше под зоркия поглед на охраната. И тука, както в Делфи, храмът на Аполон беше най-представителен, независимо че от него бяха останали само няколко колони, но внушаваха необходимия респект. Сега вече бях доволен, защото можах да видя как е изглеждал един античен град.

Пътят ми към Атина минаваше през новия град Коринт. Той е на 10 км от древния и е разположен на брега на Коринтския залив. Красив модерен град с великолепен парк в центъра на града, в който независимо от обедното време по всички пейки бяха насядали хора и докато се въртях да си намеря място, чувам:

– Ело, ело (ела, ела)!

Обърнах се и гледам на една сенчеста пейка двама пенсионери, единият от тях ми маха с ръка да отида при тях. След обичайните въпроси откъде и какъв съм на английски чувам въпроса:

– Говорите ли руски?

Оказа се, че Трифон е бил емигрант в бившия Съветски съюз, където прекарал 40 години и е работил като строителен работник, а сега си живее с пенсията оттам.

С нетърпение очаквах да стигна до Коринтския канал, който свързва двете морета – Бяло и Йоний-

ско. Каналът дойде съвсем неочаквано – гледам пред мен поредния мост и стигайки до средата, се огледах да видя защо по перилата му има толкова много хора. Полюбопитствах и видях на 30 метра под моста самия канал. Тръгнах по обикновения път покрай морето и пътуването по него беше много приятно, защото минаваше непосредствено покрай морския бряг. За нощувка опънах палатката под един палмов чадър на плажа – направих поредната морска баня и седнах да се наслажда на приятната и топла вечер.

АТИНА

От първия срещнат хотел си взех карта и пътеводител на Атина. Още първото ми впечатление за града беше отрицателно – пращен и без зеленина, с изключение на националния парк. За спане още не мислех. Казах си, че все някъде ще намеря удобно място, където да прекарам нощта. До късно през нощта обикалях града и правех нощни снимки, защото всичко

по-важно беше добре осветено. Нощта прекарах в подножието на Акропола, за да мога на сутринта да съм между първите посетители. В момента се реставрираха всички сгради и комплексът представляваше една огромна строителна площадка. Възхищавах се на майсторството и здравината на всичко построено, като имах предвид, че през Втората световна война Акрополът е служил за склад за боеприпаси на германските окупатори. Независимо че гръцките патриоти на няколко пъти са взривявали складовете за боеприпаси, комплексът е оцелял.

Удовлетворен от всичко, което видях в комплекса, наречен Акропол, продължих разходката си из града. Направи ми впечатление, че главната им улица приличаше на нашето Илиянци – сергии, павилиони и най-различни магазини с всевъзможни стоки, като преобладаваха китайските. Надникнах и в халите – имаше повече от 100 щанда за месо и още толкова за риба и морски дарове и нищо от това не се съхраняваше в хладилник, а щандовете бяха разделени с преградни стъкла.

Докато разглеждах града, през главата ми мина подличката мисъл да си хвана оттук влака и да се прибера в България, но малкото дяволче ми нашепваше: „Остават ти още 3–4 дни път, няма ще се предадеш, а как мислиш да пътуваш по света?“. Отстъпих на него-

вите нашепвания и поех по шосето към Солун. Не бях изминал и 15 км, когато изведнъж почувствах, че летя във въздуха, правя някакъв пирует и се забивам с главата надолу в асфалта, след което и тялото ми се приземява с особен тъп звук. Мина ми през главата: „Дали това не е краят?“ и всичко потъна в тъмнина...

По едно време усещам някаква течност по главата ми, близнах – не е солена, значи не е кръв, внимателно отворих очи и гледам над мен надвесен полицай.

– Аз съм от Пътна полиция – чувам.

„Елхамдулиллах! Жив съм!“ – това беше първата мисъл, която премина през главата ми.

Оттук нататък – носилка, линейка и в някакъв спешен медицински пункт бях подложен на цялостна медицинска обработка: снимки на всички органи и кости, на места шиене, на други само превръзка. За мой късмет и за учудване на всички лекари и полиция имах неизброими на брой натъртвания, охлузвания и леко комозио, но никакви счупвания. Остатъка от нощта прекарах в районното поделение на Пътна полиция, където бяха закарани останките от велосипеда и багажа ми.

На следващия ден в префектурата на Пътна полиция с помощта на преводач бе изготвен протокол за произшествието. Поискаха ми талон за регистрация на велоси-

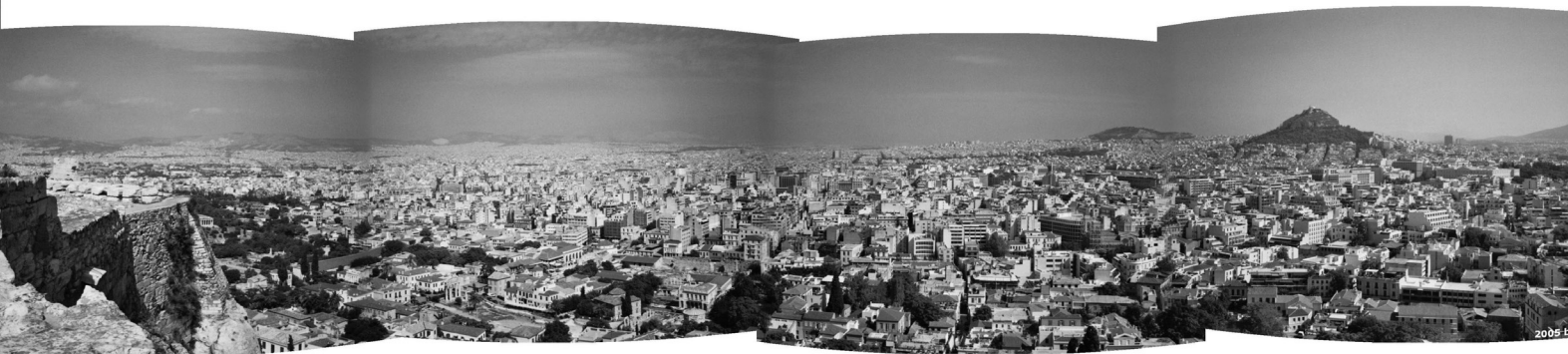
педа и документ, че имам право да управлявам велосипед. Казах, че в България такива документи не се издават и не се изискват. Обясниха ми, че са необходими, за да мога да предявя иск към извършителя, който е неизвестен, а съдът ще отхвърли иска ми без тези два документа.

Не ми оставаше нищо друго, освен да хвана първия влак за Солун и оттам – за България, за да се доизлекувам. Външният ми вид не се различаваше много от този на военнопленниците: на десния крак сандал с наполовина отпрана подметка, на левия – само скъсан чорап, защото сандалът ми по време на удара бе отлетял нанякъде, багажът – събран в два найлонови чувала. Във влака една тъмнокожа жена от Судан, гледайки злощастния ми вид, си раздели сандвича с мен за вечеря.

В София цял месец след завръщането ми д-р Виденов, д-р Керелски, д-р Чунов и медицинска сестра Благоева от НМТБ „Цар Борис III“ се мъчиха да ми придадат човешки вид, за което съм им безкрайно благодарен.

Така завърши едно великолепно пътуване – с трагичен край. Все пак отправих благодарствена молитва към Всевишния Аллах, че напъти ангела, който е мой пазител, да не допусне да стана жертва, за да продължа да се радвам на прекрасния земен живот.

ПЛАМЪК ЗАНЕВ ЖУРНАЛИСТ

Многовековното цвете на Розовата долина:

КАЗАНЛЪШКАТА ДЖАМИЯ

Град Казанлък е общински център в Централна България, намиращ се в границите на Районно мюфтийство – Стара Загора. Той е вторият по големина необластен град в страната след Асеновград. Освен това се слави като Долината на тракийските царе, а още повече – и като център на Розовата долина.

Днешният град е възникнал като османско населено място в края на XIV век на левия бряг на Старата река. Името на града произлиза от турското Акча Къзанлък. От османско време градът е известен с производството на розово масло, казанджийски изделия, аба и гайтан. За щастие, макар и оскъдни, в Казанлък са останали османски архитектурни сгради: джамия, хамам, чешма, надгробия в двора на джамията и едно тюрбе.

Джамията е известна с наименованията „Ески джамия“, „Улу джамия“ и „Бююк джамия“. Тя се намира в близост до общинския пазар в центъра на Казанлък. Според Е. Айверди тази джамия е изградена от газии Искендер син Али по времето на Мехмед II Фатих. По времето на Абдулмеджид, през 1839/1840 г., джамията е ремонтирана от войводата/управителя на града Мухаммед/Мехмед. Оттогава е надписът ѝ над вратата, водеща към молитвения салон. Там е посочено, че първостроителят на „Ески джамия“ е Искендер син Али и е изградена през 1102/1690 година. В източниците няма ясно обяснение за това разминаване на датите, но е вероятно и твърдението на Айверди да е вярно, защото Евлия Челеби също споменава тази джамия, свързвайки я със същия благотворител.

Стените на джамията са изградени от дебела каменна зидария, зидана от едри камъни, редуващи се с по три реда тухли на хоросанов разтвор. Покривът е четирикатен и е с дървена конструкция. Покриването е с турски еднолучни керемиди. Сградата се състои от молитвен салон и преддверие. Според информацията от местните хора преддверието на джамията е пристроено по-късно. В него има и допълнителна пристройка от лявата му страна, която служи за кабинети на Мюсюлманското настоятелство и имама. Върху тези стаи е построена още една стая за гости. При ремонта на джамията през 1839/1840 г. са изградени преддверието и шадраванът, който до ден днешен служи за вземане на абдест.

Молитвеният салон (харим) има удължена правоъгълна форма с външни размери 13x17 метра. Той е добре осветен с осем високи, полукръгли засводени прозореца и по един кръгъл над всеки от тях. Михрабът е пластично оформен с декоративна мазилка. От дясната страна на михраба е минберът, представляващ дървена конструкция. Таванът е изработен от дървен

материал и по средата му е монтирана квадратна розета, представляваща слънце с растителни мотиви около него.

От двете страни на деделата каменна зидария е имало две врати, които сега са затворени и на тяхно място са монтирани два долапа. За съжаление, всички автентични прозорци на джамията са сменени с алуминиева или PVC дограма.

В харима има и традиционно женско отделение (махфил), изградено от дървена конструкция, базирана на дървени колони. Откъм входа те са украсени с резба. Декорацията на стените е сравнително нова и няма кой знае каква художествена стойност, а следи от по-стара декорация не се забелязват.

Отвън джамията не е измазана, а самата зидария е декоративна. Минарето на джамията е високо около 14 метра. Оригиналният градеж е хоросан и клетъчно подредени тухли. В сегашния си вид минарето е президвано през 1925 г. от майстор на име Васил от Казанлък.

В двора на джамията е построено помещение за ритуално измиване на покойници – така нареченото гасилхане. При изграждането на тази пристройка, по думите на председателя на Мюсюлманското настоятелство Назъм Неджип, се натъкнали на масов гроб с много човешки черепи и кости. Кой са тези хора и как са попаднали в този масов гроб – никой не знае. От изследване на доц. К. Венедикова със заглавие „Надписи от град Казанлък“ установяваме, че през 1837–1838 година в града е върлувала чумна епидемия. Затова предполагам, че този масов гроб е на хората, умрели от чумата. Грижливо са били събрани костите и са погребани на отделно място. Освен това в двора на „Ески джамия“ са запазени османски надгробни плочи с интересни надписи, изследвани от специалистите в България. Според разказите на местните мюсюлмани по време на тоталитарния режим или през първите години на демократичните промени част от костите в тези гробове са извадени и пратени в София за изследване.

Вдясно от джамията е построена мраморна чешма. Тя е еднофасадна и с нисък релеф са изобразени растителни мотиви. С надписа в горната част на чешмата е отбелязана годината – 1843 година. В момента чешмата не функционира. За щастие, „Ески джамия“ в гр. Казанлък е действаща и не само за байрамите и петъчните дни, но и за петкратен намаз, обслужван от имама на джамията Разван Осман. През лятото джамията се радва на децата, посещаващи летните Коран-курсове. Заслужава си посещението на тази джамия не само от религиозна гледна точка, но и като архитектурна забележителност, завещана от нашите деди.

МАХМУД ХАМИД ЕФЕНДИ ОТ НЕВРОКОП (XIX В.)

Махмуд Хамид ефенди е роден в гр. Неврокоп (днес Гоце Делчев), който по това време бил свързан към вилаета (област) Солун. Завършил основното си образование в рушдието на родния си град, където един от неговите учители, чието име, за съжаление, не знаем, забелязал литературния талант и езиковите му способности и го насърчил да продължи образованието си в Истанбул. Не след дълго той заминал за Истанбул и постъпил в медресето „Фатих“, откъдето взел иджазет (диплома) за шериатските науки. През това време в медресето се провели конкурсни изпити за преподаватели и той се включил в тях. След като успешно издържал изпита сред стотици други кандидати, Махмуд Хамид ефенди се включил в преподавателския колектив като дерсиам в медресето. Там, освен шериатските науки, той преподавал още арабски и персийски език. Но слабото му телосложение, структура и нерви не издържали на преподавателския занаят, а освен това немотията го притискала отвсякъде и той напуснал медресето.

Литературните и езиковите му познания го подтикнали към издателската дейност и започнал да търси място, където може да ги практикува. Именно затова приел да оглави и да стане главен редактор на списание „Хавер“, което започнало да се издава през 1301/1884 година. За съжаление, животът на списанието не продължил дълго и било издадено едва в четири броя. В тези четири броя на списанието срещаме следните негови статии: в първи брой той прави въведение „Мукаддиме“, където в цели три страници разказва на читателите за достойнствата на науката. Статията му във втори брой е озаглавена „Фихрист-и усу-и келямий“ (Съдържание на методологията на науката келям), където в продължение на четири страници дава основни сведения за ислямското богословие и науката келям. В трети брой срещаме неговата статия „Мебахис-и келямий“ (Изследвания по келям), в която също се разглеждат въпроси, свързани с науката келям. Статията му в четвърти и последен брой на списанието е продължение на статията от трети брой.

След публикуването на тези негови статии редица учени започнали да му отправят критики (реддийе). Един от най-известните литературоведи и писатели по

това време, Ахмед Мидхад ефенди, отговорил на Махмуд Хамид ефенди със статия във вестник „Терджуман-и хакикат“. Не след дълго с критична статия и към двамата в спора се включва и известният учен и държавник – ловчанлията Ахмед Джевдет паша, който им отвърща от страниците на вестник „Тарик“. Всеки от тях искал да излезе прав, затова спорът им продължил за известно време по страниците на тогавашните истанбулски вестници и списания. Според Хюсеин Шеми, който разказва за този случай в списание „Михраб“, именно този спор станал причина Махмуд Хамид ефенди да се разболе от туберкулоза и да почине.

Спорът на Махмуд Хамид ефенди с учени като Ахмед Мидхад и Ахмед Джевдет паша показва неговия ранг в научното общество по това време. Интелектуалното му ниво било потвърдено и от литератора и поет – варналията Муаллим Нажди, който често се срещал с него и обичал неговите беседи. Освен това Намък Кемал, който е наричан „великия литератор“, в една от статиите си говори с похвала за него, като споменава силата в езика и перото му, което показва, че са се познавали добре.

Ислямският учен Хюсеин Неджмеддин ефенди разказва, че Махмуд ефенди бил много интелигентен човек, голям писател и поет, заедно с това обичал да се шегува, още повече, когато забелязвал някой самохвалко – тогава му давал да разбере, че не трябва да се бърка там, където не му е работата.

За съжаление, нямаме достатъчно биографични данни за живота на Махмуд Хамид ефенди, не знаем кога е роден и кога с точност е починал, но сведенията, с които разполагаме, ни карат да смятаме, че той е починал около 1886 или 1887 година.

Хюсеин Шеми споменава, че Махмуд Хамид ефенди е написал хашийе (кратко разяснение) – известното съчинение по логика „Шемсийе“. Освен това заглавие нямаме сведения за други негови произведения и книги.

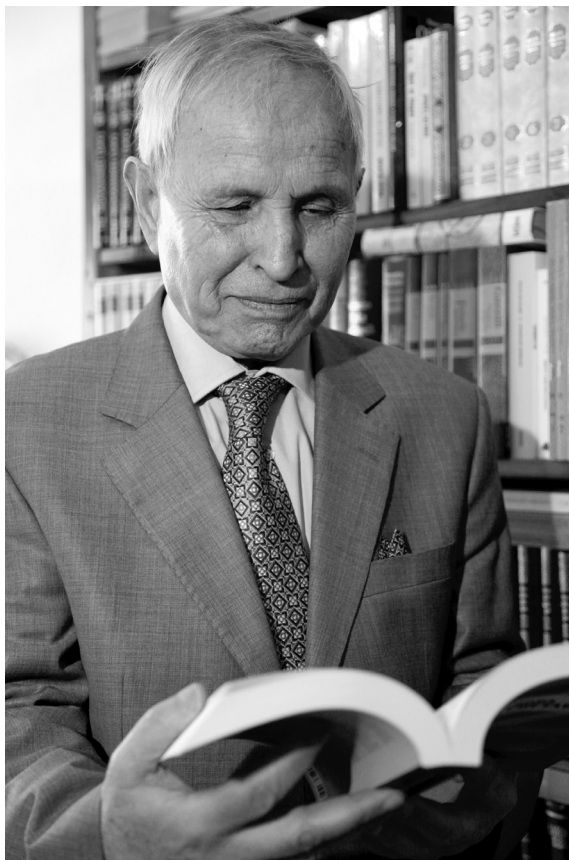
Текстът е превод с кратки разяснения и съкращения на статията на Хюсеин Шеми, публикувана на османотурски език в списание „Михраб“, брой 8, март 1340/1924, с. 254–256.

ПРЕВОД: ДЖЕМАЛ ХАТИП

Страница "Хавер"

ПОЧИНА МНОГОУВАЖАВАНИЯТ ИСМАИЛ ДЖАМБАЗОВ

Близко седмица след прекаран тежък инсулт на 22 март 2020 г. на 91-годишна възраст ни напусна високоуважаваният интелектуалец, бивш ректор и преподавател във Висшия ислямски институт Исмаил Джамбазов. Дженазе намазът му бе воден от главния мюфтия Мустафа Хаджи и въпреки сериозните мерки във връзка с извънредната ситуация десетки мюсюлмани се притекоха на погребението в мюсюлманските гробища на столичния кв. „Ботунец“.

Роденият на 10 юни 1928 г. в ардинското село Брезен Исмаил Джамбазов е един от последните възпитаници на Медресет-юн-Нювваб в гр. Шумен. След години, прекарани в комунистическата система, от началото на прехода той взема активно участие в изграждането на Висшия

ислямски институт и Мюсюлманско изповедание в България. Автор е на десетки книги за историята, живота и проблемите на мюсюлманската общност в страната. До последно допринасяше за развитието на Мюсюлманско изповедание в качеството си на член на Комисията по издателска дейност и редакционната колегия на нашето списание. За постижения и изключителен принос към развитието на Мюсюлманско изповедание и мюсюлманската общност у нас през 2018 г. той бе удостоен от Висшия мюсюлмански съвет с престижната награда „Ходжазаде Мехмед Мухийдин ефенди“. Нека Аллах да опрости греховете му и щедро да го възнагради с милостта Си!

ПРОМЯНА В ЗАКОНА ЗА ВЕРОИЗПОВЕДАНИЯТА

По предложение на народните представители от Движение за права и свободи (ДПС) Йордан Цонев и Хамид Хамид по време на парламентарното заседание на 20 март 2020 г., в което се прие Закон за извънредната ситуация, се направи поправка в Закона за вероизповеданията. С тази корекция се премахна пречка, която възпрепятстваше получаването на годишната субсидия, определена по бюджет за Мюсюлманско изповедание. С това народните представители от ГЕРБ и ДПС дадоха своя принос за развитието на Мюсюлманско изповедание и особено за осигуряване на заплати на служителите на Изповеданието преди месец рамазан.

СРЕЩА С ХАДЖИИ В ТУРЦИЯ

В началото на месец март делегация от Главно мюфтийство бе в Република Турция за среща с миналогодишни хаджии, посетили свещените места с организацията на Главно мюфтийство. Делегацията бе водена от Джемал Иса, експерт към отдел „Хадж“ в Главно мюфтийство, придружаван от кърджалийския районен мюфтия Бейхан Мехмед и Осман Кутрев от Районно мюфтийство – Благоевград. В рамките на четири поредни дни те посетиха градовете Чорлу, Истанбул и Бурса. На хаджиите официално бяха връчени свидетелствата за успешно извършено поклонение хадж.

КОМИСИЯТА ПО СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ ПРОВЕДЕ ЗАСЕДАНИЕ В СМОЛЯН

Комисията по социални дейности към Висшия мюсюлмански съвет проведе поредното си работно заседание на 10 март 2020 година. За пръв път Комисията заседава изнесено и това се случи в Районно мюфтийство – Смолян. Заседанието е второ поредно за 2020 г. и участие в него взеха председателят на Комисията и заместник главен мюфтия Бирали Мюмюн Бирали, който е ресорен по социалните дейности на Мюсюлманско изповедание, както и членовете Неджми Дъбов, Месут Мехмедов, Мустафа Избищали и Айдын Мохамед, районни мюфтии съответно на Смолян, Шумен, София и Благоевград. Гости на работната среща бяха представителите на Районен мюсюлмански съвет – Смолян.

Сред решенията на заседанието бяха включването на още десет сираци за ежемесечна финансова помощ, с което актуалният брой на подпомаганите нарасна на 352 деца. Обсъдени бяха и предстоящи дейности по време на свещения месец рамазан.